

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AİLE İÇİ MUTLULUK İLE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TEOG
SINAVI BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musa SARICI

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nil Mutluer

Ocak - 2016

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

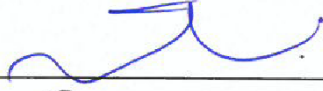

8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İÇİ MUTLULUK İLE TEOG
SINAVI BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musa SARICI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

“Bu tez/..../2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Yrd. Doç.Dr. Bora Babur		Bosarcı
Yrd. Doç.Dr. Nil Mutluer		Bosarcı
Yrd. Doç.Dr. K. Öner Özer		Bosarcı

ÖNSÖZ

Tez yazma süresinde ihtiyaç duyduğum her an bana yol gösteren, rehberlik eden ve öğrencileriyle ilgilenirken yaptığı işten zevk aldığına inandığım danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Nil Mutluer'e, tez olarak işlediğim konu ve içeriğe farklı bir bakış açısıyla bakmamı sağlayan Sayın Tuğçe Çetin'e tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

KISALTMALAR

C.	: Cilt
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
S.	: Sayı
ss.	: Sayfalar
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TEOG	: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı	38
Tablo 2: Anne Meslek Dağılımı	38
Tablo 3: Baba Meslek Dağılımı.....	38
Tablo 4: Aile Toplam Geliri	39
Tablo 5: Kardeş Sayısı.....	39
Tablo 6: Aile İçi Mutluluk ve TEOG Başarı Durumu Tanımlayıcı İstatistikleri.....	40
Tablo 7: Problem Çözme Alt Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu.....	40
Tablo 8: İletişim Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu	41
Tablo 9: Roller Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu.....	42
Tablo 10: Duygusal Tepki Verebilme Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu	43
Tablo 11: Gereken İlgiyi Gösterebilme Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu.....	44
Tablo 12: Davranış Kontrolü Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu.....	45
Tablo 13: Genel İşlevler Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu	46
Tablo 14: Güvenilirlik Analizi.....	47
Tablo 15: Cinsiyete Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması.....	48
Tablo 16: Anne Mesleğine Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması	49
Tablo 17: Baba Mesleğine Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması	50
Tablo 18: Gelire Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması.....	51
Tablo 19: Kardeş Sayısına Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması	19
Tablo 20: Problem Çözme boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi.....	53
Tablo 21: İletişim boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi.....	53
Tablo 22: Roller boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi.....	54
Tablo 23: Duygusal Tepki Verebilme boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi	55
Tablo 24: Gereken İlgiyi Gösterme boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi.....	55
Tablo 25: Davranış Kontrolü boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi.....	56
Tablo 26: Genel İşlevler boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi	56

Tezin Başlığı: Aile İçi Mutluluk İle Ortaokul Öğrencilerinin TEOG Sınavı Başarısı Arasındaki İlişki

Tezin Yazarı: Musa SARICI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nil Mutluer

Kabul Tarihi:

Sayfa Sayısı: 81 (ön sayfalar) + (tez)

ÖZET

Aile içi mutluluk çocukların davranışlarını, kültürlerini, yaşayış tarzlarını etkileyen ortamların gerçekleştiği alanlardır. Ailenin çekirdek aile ya da geniş aile olması, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne – baba meslekleri vb. faktörler bu etkileşimde öne çıkan faktörlerin başında gelmektedir.

Bu çalışmada aile içi mutluluk ile ortaokul öğrencilerinin başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada okul başarıları ölçütü olarak TEOG sınavından aldıkları netler dikkate alınmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde çeşitli okullarda eğitim gören 300 ortaöğretim öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla anket uygulaması yapılmıştır. Bu amaçla “Aile Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 60 sorudan oluşmakta olup 4’lü likert sistemine göre düzenlenmiştir. Araştırmanın verileri SPSS 21.0 paket programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin TEOG sınavı başarılarında anne-baba mesleğinin, aylık gelir düzeyinin etkili olduğu görülmüş, kardeş sayısının ve cinsiyetin öğrencilerin TEOG sınavı başarılarında anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Mutluluk, TEOG, Okul Başarısı, Ortaokul.

Title of the Thesis: The relation between family happiness and the TEOG exam success of secondary school students	
Author: Musa Sarıcı	Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Nil Mutluer
Date:	Nu. of pages: 81
ABSTRACT	
<p>Domestic happiness is the domains which environments that effect behaviours ,cultures and lifestyles of children occur. Factors like being nuclear or extended of family, sibling number, family's level of income, parents' jobs etc., are the leading factors in this interaction.</p> <p>The relation between happiness and the success of secondary school students ,has been analyzed in this study. Students' TEOG scores have been taken into consideration as a criterion of school success. 300 secondary school students that study in various schools in İstanbul, are the samples of this study. A survey has been done to collect the data in the study.</p> <p>'Family rating scale' has been used for this purpose. The criterion consists of 60 questions and has been organized according to likert system. Data of the study have been verified via SPSS 21.0 packet program.</p> <p>As a result of the study, it has been found out that while parents' jobs and family's level of income are effective in children's success of TEOG exam ,sibling number and gender have no significant effect in it</p>	
Keywords: Domestic Happiness, TEOG, School Success, Secondary School.	

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	1
KISALTMALAR	i
TABLO LİSTESİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.3.PROBLEM CÜMLESİ.....	4
1.4. SINIRLILIKLAR.....	4
1.5.TANIMLAR	4
BÖLÜM 2: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1.AİLE KAVRAMI.....	6
2.1.1.Ailenin Özellikleri	8
2.1.3.Aile Türleri	8
2.1.3.Ailenin İşlevleri.....	9
2.1.4.Sistem Olarak Aile	12
2.1.5.İşlevsel Olan ve Olmayan Ailelerin Özellikleri	13
2.1.6.Aile İlişkileri	15
2.1.7.Anne – Baba Tutumları	19
2.2.OKUL BAŞARISI	21
2.3.OKUL BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	23
2.3.1.Eğitim Sistemi.....	24
2.3.2.Okul ve Yönetici	24
2.3.3.Öğretmen	24
2.3.4.Ölçme Aracı	25
2.3.5.Sınav Kaygısı	25
2.3.6.Motivasyon.....	26

2.3.7.Öğrencilerin Kişilik Özellikleri.....	26
2.3.8.Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Yöntemi	27
2.4.AİLE İÇİ MUTLULUK VE OKUL BAŞARISI.....	27
2.5.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	28
BÖLÜM 3: YÖNTEM	35
3.1.EVREN VE ÖRNEKLEM	35
3.2.VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	35
3.3.VERİLERİN ANALİZİ	36
3.4.BULGULAR.....	38
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
KAYNAKÇA	61
EKLER.....	68

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Ailenin bireyin kişilik gelişimine ve davranışına olan etkileri günümüzde genel kabul gören bir olgudur (Cansız, 2007). Belirli bir anne ve baba tutumu tarafından oluşturulan aile çevresi çocuğun edindiği genel davranış ve alışkanlıkları önemli derecede etkileyebilir. Aile, çevre ile etkileşimi artırarak çocukların fiziksel, zihinsel ve psiko-sosyal gelişimini etkiler, zorluklarla nasıl başa çıkabileceğini öğretmekle başarı deneyimlerini destekleyip pozitif rol modelleri, gerçekçi amaçlar sağlayarak çocuğun yeteneğini inşa etmesini sağlar (Günel, 2007).

Aile, kendi sorumluluklarının farkında, kendine güvenen, geleceğe olumlu bakan üyelere sahip ve bu üyeler arasında açık iletişimin olduğu, sınırların belirgin ve gerektiğinde geçirgen olduğu, dış sistemlerle (akrabalar, komşu aileler gibi) ilişkilerin olumlu geliştirildiği, sorunlar karşısında sağlıklı çözümler bulunması için çabalayan bir kurumdur (Gladding, 2002). Cutlar ve Radford (1999), aralarında iyi ilişkiler olan, çocuklarının geleceklerini, güvenliklerini düşünen ve geleceğe pozitif bir şekilde bakan bir evliliğin sağlıklı ve mutlu bir aile yapısını temsil ettiğini belirtirler (Kublay, 2013).

Kişiliğin şekillenmesinde en önemli çevresel etken ailedir (Tatlılıoğlu, 2013). Kendileri iyi uyum sağlamış, çocuklarını sayan ve seven ebeveynler, onlara kendilerini değerli bulma ve kendilerine güvenme duygularını verebilir. Sevgileri ve övgüleri ile çocuklarının, istenen, sevilen bireyler oldukları duygusunu ve inancını edinmelerinde destek olurlar (Şentürk, 2012).

Toplumun kültürel değerlerinin bir nesilden diğerine aktarılması şeklindeki temel eğitimsel fonksiyonunun yanında, aile özellikle okul çağında, çocukların hayatında etkin bir sosyalleştirme görevi de yapar. Anne-babanın ve diğer aile üyelerinin bireylerinin çocuk ile olan etkileşimi, çocuğun ailedeki yerini belirlemektedir. Aile, çocuğun sosyal deneyimleri ilk edindiği yerdir (Yavuzer, 1991).

Sağlıklı ve işlevlerini yerine getirebilen aileler, sorunlarını çözebilen, birbirlerine duygusal olarak bağlı, aile içi rollerini etkili biçimde yerine getirebilen, dolaysız ve açık bir iletişim biçimini benimsemiş mutlu ailelerdir (Bulut, 1990).

Çocukların okul başarısı bebeklik dönemlerinden itibaren içinde bulunduğu aile ortamından önemli ölçüde etkilenmektedir. Bazı çalışma alışkanlıklarının kazandırılması kadar, huzurlu, dingin bir zihnin varlığı da başarı açısından önemlidir. Böyle bir ortam ise mutlu ailelerde daha çok sağlanabilmektedir. Çalışmada aile mutluluğunun ortaokul öğrencilerinin okul başarısı üzerine etkisi incelenmiştir.

Çalışmanın bu başlığı altında araştırmanın amacına, önemine, problem cümlesine, kapsam ve sınırlılıklar ile bazı temel tanımlara yer verilmiştir.

1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı 8.sınıf öğrencilerinin aile içi mutluluk algılarının TEOG sınavındaki başarılarına etkisinin olup olmadığıdır.

Ailenin, toplumsal yaşamın önemli kurumlarından biri olduğu kabul edilmektedir (Alpaydın ve Canel, 2013). Bu bağlamda mutlu ailelerin huzurlu bir toplumu oluşturacağı konusunda genel bir görüş birliğinden söz edilebilir. Diğer yandan hem ülkemizde hem de dünyada aile biçimlerinin değişmesi, aile içi ilişkilerde, rol ve statülerde değişikliklerin yaşanması, şehirleşme, değişen çevre şartları, göç gibi birçok farklılaşma ile yüzleşmek zorunda kalması ve bu durumun bir takım sorunları beraberinde getirmesi, aile araştırmalarının temel ilgi alanını oluşturmaktadır (Alpaydın ve Canel, 2013). Birçok araştırmanın ana problemi ailenin karşılaştığı bu sorunların nasıl ortadan kaldırılacağına, nasıl daha mutlu bir aile oluşturulabileceği sorunlarına odaklanmaktadır (Ergül, 2013).

Aynı eğitim ortamında, aynı eğitimi alan öğrenciler içinde başarılı öğrenciler olduğunu gibi başarısız öğrenciler de çıkabilmektedir. Bu durumda öğrencilerin başarısını etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve başarıyı artıracak önlemlerin alınması gerekir. Eğitimde başarıyı etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörleri genel olarak; eğitim sistemi, okul ve yönetici, öğretmen, ölçme aracı, sınav kaygısı, motivasyon, aile, kişilik özellikleri, ilgi ve yetenekler, zeka, arkadaşlık ilişkileri, ders çalışma alışkanlıkları ve yöntemleri olarak sıralayabiliriz. Öğrencilerin başarısını etkileyen bu faktörler üzerinde yapılacak her çalışma veya araştırma öğrencilerin başarısının artmasına olumlu katkılar sağlayacaktır.

Bu araştırmada öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri olan, aile mutluluğu ele alınıp incelenmiştir. Aile, çocuğun doğumundan itibaren ilk karşılaştığı

ve içinde gelişimini sürdürdüğü bir kurumdur. Dolayısıyla çocuğun kişiliği, bilgisi, becerisi, görgüsü, zekası ve alışkanlıkları aile içinde şekillenmektedir.

1.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Mutlu insanlar; yaşam olaylarını yorumlama, değerlendirme ve onlara tepkide bulunma biçimleri açısından daha az mutlu insanlardan farklılık göstermektedirler. Bireyin olumlu iyilik halinde olması keşfetmeye güdülenmede ve stresli yaşam olayları ile baş etmede destek niteliğindedir ve uyum sağlamaya yönelik bir işlevi bulunmaktadır (Diener ve Diener, 1995). Ailede mutluluk sadece bir bireyin mutluluğu anlamına gelmemektedir. Diğer aile bireylerinin de mutlu olması durumunda aile mutluluğundan söz edilebilir.

Mutluluk, kişinin olumlu duyguları sıklıkla, olumsuz duyguları ise ara sıra yaşaması ve yaşamdan yüksek tatmin sağlaması olarak da tanımlanmaktadır (Diener, 1984). Bu tanımdan hareketle mutluluk, kişinin yaşamına dair bilişsel ve duyuşsal değerlendirmelerinin bir neticesi olarak nitelendirilebilir. Mutluluğun göstergesi olarak kabul edilenler, bir kişinin, genel olarak, güven, neşe, sevinç, umut gibi olumlu duyguları sık yaşaması; öfke, nefret, kaygı, korku, umutsuzluk, üzüntü gibi olumsuz duyguları görece daha az yaşaması ve evlilik, iş ya da sağlık gibi yaşam alanlarından tatmin olmasıdır (Eryılmaz, 2011).

Eğitim sisteminin amacı, çocuğa hedeflenen bilgileri aktarabilmek ve ondan beklenen ve istenilen davranışları kazandırabilmektir. Okul başarısını etkileyen pek çok faktör vardır. Bu faktörlerden biri de aile mutluluğudur. Ailede yaşanan sürekli mutsuzluk hali çocukların başarısız olmalarına neden olabilmektedir.

İlköğretim ikinci kademe sonunda öğrenciler geleceklerini belirleyecek en önemli sınavlardan birine Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavına girmektedirler. Bu çalışmada okul başarısı kriteri olarak öğrencilerin bu sınavda yaptıkları net sayıları alınmıştır.

Araştırma, aile içi mutluluğun çocukların özelde TEOG, genelde ise okul başarısı üzerine etkisinin olup olmadığının tespiti açısından önemlidir. Ayrıca literatüre okul başarısını etkileyen faktörlerden biri olarak aile içi mutluluğun etkisinin de olabileceğini katarak alana katkı sağlayacağı da düşünülebilir.

1.3.PROBLEM CÜMLESİ

Aile mutluluğunun ortaokul öğrencilerinin TEOG sınavındaki başarıları üzerine etkisi var mıdır?

Araştırmanın hipotezleri ise şöyle sıralanabilir;

Cinsiyet değişkenine göre aile mutluluk düzeyinin TEOG sınavı başarısı üzerine etkisi var mıdır?

Anne mesleği değişkenine göre aile içi mutluluk düzeyinin TEOG sınavı başarısı üzerine etkisi var mıdır?

Baba mesleği değişkenine göre aile içi mutluluk düzeyinin TEOG sınavı başarısı üzerine etkisi var mıdır?

Aylık gelir değişkenine göre aile içi mutluluk düzeyinin TEOG sınavı başarısı üzerine etkisi var mıdır?

Kardeş sayısı değişkenine göre aile içi mutluluk düzeyinin TEOG sınavı başarısı üzerine etkisi var mıdır?

1.4. SINIRLILIKLAR

Araştırma 2014-2015 yılı eğitim – öğretim yılı ile sınırlıdır.

Araştırma öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.5.TANIMLAR

Aile: Aile, aynı hanede yaşayan, kazançlarını paylaşan, evlilik ve kan bağları ile birbirlerine bağlı, çeşitli roller ile birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, toplumsal, yasal ve ekonomik bir kurumdur (Özgüven, 2010).

Mutluluk: “Bir bütün olarak hayat kalitesini pozitif olarak değerlendirme derecesidir” (Veenhoven, 2000:264).

Eğitim: Eğitim, önceden belirlenmiş hedeflere göre bireylerin davranışlarında belirli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir' (Oğuzkan, 1974).

Başarı: Bireyin kazanmak istediği konularda sistemli bir çaba göstermesi ve belli kişilik özelliklerini kendinde toplayabilmesidir (Kasatura, 2001).

BÖLÜM 2: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.AİLE KAVRAMI

Aile, temel bir sosyal gruptur. Bilinen bütün toplumlarda kişi, yaşamını bu sosyal grup içinde sürdürür. Temelinde cinsellik ilişkisinin bulunduğu ve toplumun en küçük birimi olan bu sosyal grubun niteliği ve işlevi, içinde bulunduğu toplumun kültürü tarafından etkileşim içinde şekillenir. Aile, karşı cinsten iki yetişkin bireyin yasal ve törel kuralara uyarak kurdukları psikolojik, biyolojik ve sosyolojik fonksiyonları olan bir kurumdur (Özgüven, 2010).

Türk Dil Kurumu Online Sözlüğü'ne göre aile, evlilik ve kan bağı bulunan, karı, koca, çocuk ve kardeşler arasındaki ilişkilerin söz konusu olduğu toplumdaki en küçük birliktir (Türk Dil Kurumu, 1988).

DPT "Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu" tarafından verilen aile tanımına göre aile; kan bağı bulunan, evlilik yoluyla aralarında akrabalık bağı kurulan ve sıklıkla aynı evi paylaşan bireylerden meydana gelen; bireylerin psikolojik, sosyal, cinsel ve ekonomik gereksinimlerinin karşılandığı, topluma uyumun ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir toplumsal birimdir (Bulut, 1993).

Tezcan (2000)'a göre ise aile; insan türünün sürekliliğini sağlayan, karşılıklı ilişkilerin belirli kurullarla belirlendiği, toplumsallaşma sürecinin ilk kez ortaya çıktığı, toplumda maddi-manevi değerleri nesilden nesle aktaran psikolojik, biyolojik, ekonomik, hukuksal ve toplumsal yönleri olan bir yapıdır.

Aile sosyal bir kurumdur. Sosyal kurum; örgütlenmiş bir bütün oluşturan düşünceler, inançlar, gelenekler, görenekler ve maddi öğelerden kurulu, sürekliliği olan bir bütündür. Aile diğer sosyal kurumlara temel teşkil eder (Merter,1990).

Leslie (1982) aileyi, doğum olaylarının gerçekleştiği, neslin devamının sağlandığı, insanların sosyalleşme süreçlerinin tamamlandığı sosyal bir kurum olarak niteler.

Çocuğun kişiliği, sosyal yapısı ve eğitimi aile içinde şekillenir. Aile bireye hem organik hem de zihinsel, davranışsal özellikler ve alışkanlıklar kazandırır. Toplum

değerleri, “sosyalleşme” süreci ile aile içinde bireye öğretilir ve böylece bireyin sosyal ve kişisel uyumu şekillenir, kültürel, mesleki ve ekonomik hazırlığı sağlanır (Özgüven, 2010).

Ailenin bir sistem olarak incelenbilmesini sağlayan bazı ölçütler vardır. Bu ölçütler:

- Aile bireylerinin bir arada bulunmalarının ortak bir amacının olması
- Her sosyal organizasyon gibi ailenin de bir örgütlenmesi, yapılanmasının olması,
- Aileyi, ailenin bireyleri, kişiler arası ilişkiler ve fiziksel çevrenin bir sistem yapması
- Ailede alt sistemlerin mevcut olması,
- Bazı değişiklikleri kendi yapısında gerçekleştirme ve gereksinimler için etkileşimsel yeterliği olan bir birim olması,
- Ailede yaşam döngüsü ve özelliğini koruyan bir olgunun olması,
- Ailede eşsonluluk (ailelerin aynı sonuca farklı yollardan ulaşması) ilkesinin geçerli olması,

Bazı durumlarda aile yapısı ancak psikolojik belirti üretmeye yetecek şekilde değişir (Gülerce, 2007).

Aileler yaşamsal devamlılıklarını ve büyümelerini sağlamak için kesin ve temel gerekliliklerle yüzleşmektedirler. Bu durumda aileler en az 6 temel problemle uğraşmak zorunda kalırlar (Duvall, 1957):

- Sorumluluk ve otoritenin dağılımı,
- İşlevsel rollerin dağılımı,
- Çocukların sosyalleşmesi
- Ekonomik kaynakların dağılımı,

- Aile içindeki rollerin kesin hatlarla belirlenmesi ve aile üyelerinin tam bir grup olarak entegre olmaları,
- Toplum içindeki diğer sosyal yapılanmalara geçiş.

Ailelerin işlevlerini yerine getirebilmeleri için bu sorumlulukların yerine getirilmesi gerekmektedir. Sorumluluk zincirindeki bir halkanın hasar görmesi ailenin işlevlerini yerine getirmesini engeller.

2.1.1.Ailenin Özellikleri

Aile toplumun temel birimidir. Toplumda meydana gelebilecek sosyal, psikolojik, ekonomik olan tüm durumlardan etkilenir. Etkilenme sonunda yapısında birtakım değişiklikler olmasına karşın, kendine özgü olan ve devamlılığını koruyan önemli özellikleri vardır. Bu özellikler:

- Aile toplumu oluşturan diğer sistemlerden en yaygın ve en evrensel olanıdır.
- Aile çeşitli ve karmaşık duyguları bir arada tutar.
- Aile; aile bireylerinin kişiliğini şekillendirir, geliştirir ve sosyalleştirir.
- Ailenin yapısı ve büyüklüğü sınırlıdır.
- Aile toplumu oluşturan en küçük sosyal birimdir.
- Aile üyelerinin belirli rolleri ve sorumlulukları vardır.
- Aile sosyal ve yasal kurallara dayanır.
- Aile kendi gibi toplumu oluşturan diğer birimlerle sürekli olarak etkileşim içindedir (Özgüven, 2010).

2.1.3.Aile Türleri

Genelde aile, yapı, işleyiş ve değerler yönünden incelendiğinde geleneksel olarak “geniş aile” ve “çekirdek aile” olmak üzere iki tip olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak, ülkemizdeki hızlı gelişmeler ve güçler sonucu buna bir de “geçiş ailesi” olarak nitelendirilebilecek üçüncü bir aile tipini de eklemek gerekmektedir (Özgüven, 2010). Türkiye toplumunda aile türleri için bu kadar net ayrımların yapılmadığı görülmektedir. Bu üç aile tipinin yanı sıra literatürde “parçalanmış aile” tipinden de söz edilmektedir.

Geniş Aile: Geniş aile, erkeğin baba evinde oturduğu, babanın prestijinin aile prestiji ile özdeşleştiği, babanın çocuklar ve gelinler üzerinde otoritesinin olduğu, oğulların toplumsal otoritelerini aileden aldığı, karar vermede erkeklerin ön planda olduğu ve ailenin ekonomik faaliyetlerine temel üretim birimi olarak katıldığı bir toplumsal ilişkiler düzenini kapsamaktadır (Kabasakal, 1991). Geniş ailelere, özellikle az gelişmiş ülke ve yörelerin kırsal kesimlerinde yoğun olarak rastlanmaktadır (Çağan, 2011).

Çekirdek Aile: Çekirdek aile, ana baba ve çocuklardan oluşmuş, yalnızca iki nesil süresince birleşen bir bağıdır. Çekirdek aile, bugün batı toplumunda en yaygın olan aile yapısıdır (Pesechkian, 1999).

Geçiş Ailesi: Nüfusun artması, miras yolu ile toprağın tüm aile üyelerini beslemeye yetmeyecek düzeyde küçük parçalara ayrılması, makineleşmenin tarım alanında insana olan ihtiyacı azaltması gibi nedenlerle, kırsal alanlardan “kente göç” sonucu ortaya çıkan aile türüdür. Kırsal kesimden kente göç eden kişiler, dış görünüşte çekirdek aileyi yansıttıkları halde, düşünce, duygu, değer yargıları ve aile içi etkileşimde, henüz tam bireyselleşmemiş olup, geniş aile kural ve törenlerini sürdürerek, geleneksel toplumdan çağdaş topluma doğru bir “geçiş” içinde yaşamlarını sürdürmektedirler (Özgüven, 2010).

Parçalanmış Aile: Ailedeki “parçalanma” ailenin genel ve normal yapısındaki bir değişmeyi ifade eder. Ailedeki değişim, ölüm, anne veya babanın uzun seyahatleri, karı-kocanın birbirlerinden ayrı yaşamaları veya boşanmaları, çocukların aileden ayrılmaları gibi hallerdir (Özgüven, 2010).

2.1.3. Ailenin İşlevleri

Toplumlara göre kuruluş kurallarında farklılıklar görülmesine rağmen ailenin biyolojik, psikolojik, sosyolojik belirli işlevleri vardır. Aile üyelerinin, aile içinde oynayacakları roller, yüklenecekleri görev ve sorumluluklar kültürden kültüre farklılık göstermekle birlikte, genel olarak aile, çocukların yetiştirilmesini, onların içinde yaşadıkları kültüre göre toplumsallaşmasını ve toplumun bütünleşmesini sağlar. Bu amaca yönelik olarak, ailenin evrensel dört işlevinden söz edilebilir. Bu işlevler (Özgüven, 2010);

- Aileyi oluşturan bireylerden en az bir çift arasında toplum tarafından onaylanan bir seks ilişkisini yerine getirmek. Bu işlev toplumdaki bireylerin cinsel tatminini ve neslin sağlıklı bir şekilde çoğalmasını sağlar.
- Eşler arasında ekonomik işbirliği kurulması bir diğer işlevdir.
- Ailenin üçüncü temel işlevi çocukların sıcak ve sevgi dolu bir ortam içinde büyümesini sağlamaktır. Canlılar içinde en geç gelişen yavru olarak insan yavrusu doğduğunda gerekli bakım ve beslenme yanında fiziksel ve zihinsel yeteneklerini geliştirmesi konusunda da aileye ihtiyaç duyar.

Ailenin bir diğer işlevi yetişmekte olan çocuğun sosyalleşmesinin ve kültürlenmesinin sağlanmasıdır. Sosyalleşme, kişinin yaşadığı çevredeki norm ve değerlere uygun davranışları kabullenmesi anlamına gelir. Diğer insanların anlaşılması ve onlara uyum gösterilmesi, sosyalleşmenin önde gelen ölçüsü sayılmaktadır (Yavuzer, 1993).

Mc Master Aile Fonksiyonları Modeli'ne göre aile işlevleri 6 boyutta ele alınmaktadır (Miller ve diğerleri, 2000): Bu boyutlar aşağıda ele alınmaktadır:

1.Problem Çözme: Aile sorunları, gündelik hayat sorunları ve duygusal sorunlar olmak üzere iki türdür. Para idaresi, yiyecek temini, giyim ve ev içindeki problemler her gün karşılaşılabilen yaşam problemleridir. Kızgınlık, öfke ya da depresyon gibi sorunları içeren problemler de duygusal problemlerdir. İşlevsellikleri günlük yaşam problemleriyle bozulmuş aileler duygusal problemlerle nadiren etkili bir şekilde baş edebilmektedir. Etkili problem çözümünde yapılması gereken ilk şey problemi belirlemek ve üzerinde açık ve net bir şekilde konuşmaktır. Ardından problemle ilgili, uygun kişilerle iletişime geçilmeli ve neler yapılabileceği konuşulmalı, alternatif çözümler üretilmelidir.

Çözüm yollarından birine karar verildikten sonra eyleme geçilmeli ve son olarak bu çözümün etkililiği değerlendirilmelidir. Etkili aile işlevlerine sahip ailelerin, problemlerin çoğunu nispeten kolay ve etkili bir şekilde çözebildikleri gözlenmektedir (Ryan ve diğerleri, 2005).

2.İletişim: En genel bir tanımla “kişiler arası iletişim” kaynağını ve hedefini insanların oluşturduğu iletişimidir. Kişiler arası iletişim sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayrılır (Dökmen, 1994). Ailenin etkin bir iletişimde bulunup bulunmadığı önemlidir. Bu sebeple aile bireyleri arasındaki sözlü iletişimin içeriğinde açıklık olup olmaması, kişilerin söylemek istediklerini ifade edip edemedikleri üzerinde durulmaktadır. Etkin bir iletişim, dolaysız ve açık olmalıdır (Bulut, 1990).

3.Roller: Aile bireylerinin görevlerini yerine getirmeleri ile gerçekleşen tekrarlayan davranışlardır. Sağlıklı ve etkili sistemini sürdürebilmek için ailelerin sürekli olarak baş etmesi gereken bazı yükümlülükleri vardır. McMaster Aile işlevleri Modeli’nde tanımlanan gerekli aile işlevleri şu şekildedir: Yiyecek, giyecek, para gibi temel gereksinimler için kaynak temini; bakım ve destekleme; kişisel gelişim sağlama ve son olarak aile sistemini idare etme ve koruyucu destek sağlamadır. Aynı zamanda roller boyutu, rol paylaşımı ve rol yükümlülüğü olmak üzere iki konuya daha odaklanmıştır. Rol paylaşımında, rollerin ne şekilde dağıtıldığı (açık ya da üstü kapalı şekilde), bu rollerin aile üyeleri için uygunluğu ve aile üyelerinin eşit rol dağılımlarına sahip olup olmadığı önemlidir. Rol yükümlülüğünde ise, aile üyelerinin görevlerini sorumlu bir şekilde yerine getirip getirmediği önem taşımaktadır. Sağlıklı bir ailede, görevlerin yeterince yerine getirilmesi, açık bir rol paylaşımının olması ve aile üyelerinin rolleri konusundaki sorumluluklarını bilmeleri gerekmektedir (Ryan ve diğerleri, 2005).

4.Duygusal Tepki Verebilme: Duygusal tepki verebilme, belli durumlar karşısında duyguların uygun bir biçimde ve uygun miktarda ifade edilmesi anlamını içerir. Burada mutluluk, sevgi ve neşe gibi pozitif duyguların yanında; üzüntü, kızgınlık ve korku gibi baskı yaratan duygular da bu boyutta yer almaktadır (Bulut, 1990).

5.Duygusal Katılım: Aile bireylerinin birbirine gösterdiği alaka, sevgi ve bakımı içerir. Sağlıklı aileler, birbiriyle orta seviyede ilgilenirler. Çok ya da az ilgilenen aileler, bu konuda işlevlerini yeteri kadar yerine getiremiyor demektir. Çok ilgilenme, aile

bireylerinin birbirine aşırı bağımlı olduğunun, az ilgilenmeyse birbirlerine karşı az ilgi ve sevgi gösterdiklerinin göstergesidir (Bulut, 1990).

6.Davranış Denetimi: Aile işlevselliğinin bu boyutu, hem çocuğa yönelik ebeveyn disiplini, hem de yetişkinlerin birbirlerine yönelttikleri davranışa dair standartlar ve beklentilerle ilgilidir. Davranış kontrolü, fiziksel olarak tehlikeli alan, psiko-biyolojik ihtiyaçlar alanı ve sosyalleşme davranış alanı olmak üzere üç alanda kural koyma ve disiplin sağlama biçimidir. Aileler, bu üç alanla ilgili, kabul edilebilir davranış standartları geliştirirler. Bu standartlara bağlı kalma ve esneklik gösterme derecesi davranış kontrolünün stilini belirlemektedir. Buna göre katı, esnek, serbest bırakıcı ve düzensiz olmak üzere dört çeşit davranış kontrol stili belirlenmiştir. En etkili davranış kontrolü biçimi esnek davranış biçimidir (Ryan ve diğerleri, 2005).

2.1.4.Sistem Olarak Aile

Aldous (1978), sistemi şu şekilde tanımlar: "her ögenin belli bir zaman dilimi içinde, belirli bir yolla diğer ögelerle ilişkili olacak şekilde, nesnel bir ağ içinde doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olan ögeler ya da bileşenler kompleksidir." (Sayın, 1990).

Sistem yaklaşımı aileyi analiz etmede kullanılan temel teorik yapılardan biridir. Friedman (1981)'a göre aile, yaşayan bir sosyal sistemdir.

Parsons (1955) sistemi, bir zaman süreci içinde devam eden, birbirine bağlı, etkileşim içinde bölümlerden oluşan hedef yönelimli birim olarak tanımlar. Bu sistem, çevresiyle birlikte, bir "evren" oluşturur. Sistemlerin fonksiyonel ve yapısal bileşenleri vardır. Yapı, sistemin bölümleri arasındaki düzenleme ve organizasyonla ilgilidir. Fonksiyon, sistemin amaçlarını veya hedeflerini kapsar. Sosyal bir sistem karşılıklı etkileşim ve dayanışma ile birbirine bağlanmış iki veya daha fazla kişiden ya da sosyal rolden oluşur.

Sistemler kendilerini saran çevreyle etkileşimleriyle tanımlanırlar. Açık bir sistem etkileşime girdiği çevrede meydana gelir. Hayatta kalmak için çevresine bağlıdır. Kapalı bir sistem, çevresi ile etkileşime girmez ve hayatta kalmak için çevresine bağlı değildir. Kendi kendine yeten bir birimdir. Henüz tamamıyla kapalı bir sistem gerçekte gösterilemediği için, "kapalılık" sistemin sınırları arasındaki enerji değişiminin eksikliği olarak nitelendirilir.

Evren (sistem ve çevresi) bir sistemler hiyerarşisinden oluşur. Her üst düzey birim, alt düzey sistemleri içerir. Hiyerarşideki hangi sistemin ele alındığını ayırt etmek önemlidir. Buna hedef ya da odaksal sistem denir. Suprasistemler hedef sistemin bir bölümü olduğu daha büyük çevresel sistemlerdir. Alt sistemler hedef sistemlerin alt üniteleri veya alt bileşenleridir. Eğer aile odaksal sistem ise suprasistem kendisinin sosyokültürel grubu ve bir dizi aile ilişkisi de alt sistemler olacaktır.

Her sistemin, kendisini çevresinden ayıran sınırları vardır. Sınırlar ne kadar geçirgen olursa, sistem o kadar açıktır. Sınırların geçirgenliği azaldıkça sistem kapalı ve izole hale gelir. Sınırların geçirgenliğini kontrol etme derecesi sistemin durağanlığını sürdürmesine etkisinden dolayı büyük önem taşır.

Sosyal, açık bir sistem dış çevreden gelen istek ve kaynaklara ve kendi iç ihtiyaçlarına ve değişimlerine sürekli olarak uyum sağlamalıdır. Uyum sağlama özümleme (gelen bilgiyi değiştirmeden kabul veya redetmek) veya uyum (gelen bilgiye göre kendi yapısını değiştirmek) ile meydana gelir.

Aile yaşayan sosyal bir sistem olarak tanımlanır. Özel amaçlarını, yani aile işlevlerini ve hedeflerini gerçekleştirebilmek amacıyla biraraya gelmiş, birbirleri ile yakından ilişkili ve birbirine bağlı kişilerden oluşan küçük bir birimdir. Birbirleri ile ilişkileri öylesine güçlü bağlarla bağlıdır ki, birimin herhangi bir parçasında yaşanan küçük bir değişiklik bile oluşturdukları tüm sistemin derinden etkilenmesine neden olur.

Aile, çevresiyle materyal, enerji ve bilgi alışverişinde bulunan açık bir sistemdir. Aile sürekli değişim ve büyüme içindedir. Bir ailedeki açıklığın derecesini belirlemek ve dolayısıyla ailenin değişme becerisini değerlendirmek mümkündür. Bir ailenin tamamı parçalarının toplamından farklıdır. Bu yüzden, ailenin değerlendirilmesi ailenin bireysel parçalarının toplamı üzerine dayandırılmaz (Friedman, 1981).

Konuya sistem açısından yaklaşmak, aile fonksiyonlarını ve ailedeki iletişimi anlayabilmemiz için uygun yollar sağlayacaktır. Bu bakış açısından ele alınacak olursa, her birey aile sisteminin bir parçasıdır. Bireyi etkilediği ve etkilendiği sistemin dışında tutmak, bağımsız olarak ele almak mümkün gözükmemektedir

2.1.5. İşlevsel Olan ve Olmayan Ailelerin Özellikleri

Literatürde en kısa şekliyle, işlevsel olan aile “sağlıklı”, işlevsel olmayan aile de “sağlıksız” aile olarak nitelendirilmektedir. Ailenin işlevsel olması veya işlevsel olmaması, sosyo-ekonomik özellikleri, toplumda aileye sunulan hizmet, destek ve olanaklar, aile üyelerinin kalıtsal özellikleri, kişilik yapıları, aile içi ilişkilerin niteliği ve dinamik yapısı gibi çeşitli faktörler tarafından etkilenmektedir (Özguven, 2010).

Lewis, Beavers, Gosselt ve Philips işlevlerini beklenen düzeyde yerine getiren aileleri sağlıklı/işlevsel aileler; aile içi iletişimin bozuk olması nedeniyle, işlevlerini yerine getirmeyen aileleri de sağlıksız/işlevsel olmayan aileler olarak tanımlamıştır. Sağlıklı ailelerde davranış ve arzular kontrol edilmek yerine, her konuda fikir alışverişi vardır. Otorite, aşırı kontrol ve üstünlük yoktur (Bulut, 1990).

Epstein, Baldwin ve Bishop (1983), sorunlarını bir araya gelerek çözebilen, birbirine duygusal olarak bağlı ve birbirlerinin özgürlüklerini destekleyen, her üyenin kendinden beklenen rolü etkili bir biçimde yerine getirdiği, rahat, doğrudan ve etkili bir şekilde iletişim kurabilen ve birbirlerinin davranışlarını kontrol edebilen aileleri işlevsel, sağlıklı aileler olarak tanımlar.

Satir’e (2001) göre sağlıklı ailelerde öz değer yüksek, iletişim doğrudan, açık, net, belirgin, dürüst, kurallar esnek, insanca, uygun ve şartlara göre değişken, toplumsal bağ açık, ümit verici ve seçme hakkına dayanmaktadır (Akt: Demirtaş, 2011).

Bulut (1990), sağlıksız ailenin temelinde birbiriyle anlaşamayan, farklı ego ideallerine sahip, aralarında iyi bir iletişim ve etkileşim olmayan eşlerin olduğunu savunur. Ona göre, bu doyumsuzluklar patolojik davranışlara dönüşerek eşler ve çocuklar arasında bazı bozulmalara yol açmaktadır. Yani sağlıksız aile, üyelerinde bazı patolojik durumlar yaratabilmektedir.

Sağlıksız ailenin en önemli özelliği, iletişim işlevinin ve kişiler arası ilişkilerin bozuk olması ve kurallara aşırı bağlı olmasıdır. Belirli roller, kişilerin üzerine zorla yüklenmiştir ve bunları değiştirmek zordur. Üyeleri birbirleriyle az konuşan ve açık bir iletişim içinde olmayan, aileyi ilgilendiren konulara birlikte çözüm aramayan, üyeleri birbirlerine gerçek bir yakınlık duymayan ve olumsuz duygular besleyen aileler sağlıksızdır (Bulut, 1993).

Beavers ve Hampson (2000), sağlıksız ailelerin iletişime kapalı olduğu, aile üyelerinin sahte davranışlar sergilediği ve sorunlarını birbirleriyle paylaşmak yerine birbirlerinden sakladıklarını belirtmektedir. Aile içindeki uyumun düzeyi, ailenin sağlıklı ya da sağlıksız olmasında önemlidir. Uyum arttıka, ailenin sağlıklı olma özelliği de artar. Sağlıklı bir ailenin çatışma çözme becerisi yüksektir, aile üyeleri hem birbirleriyle hem de dış dünyayla açık ve doğrudan iletişim kurar, duygularını uygun bir şekilde ifade edebilir.

Ailenin sağlıklı veya sağlıksız olması, sosyoekonomik durumuna, toplumdaki hizmet ve olanaklara, fertlerinin genetik, kişilik özelliklerine ve aile ilişkilerinin dinamiklerine bağlıdır (Bulut, 1993).

2.1.6.Aile İlişkileri

Çalışmanın bu başlığı altına çekirdek ailelerin ilişkileri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda anne-çocuk, baba-çocuk ve kardeş ilişkileri incelenmiştir.

2.1.6.1.Anne - Çocuk İlişkisi

Anne çocuk için içinde yaşanılan dünyanın yorumlanması ve toplumun temsil edilmesinde ilk örnektir. Çocuğun çevresindeki nesne ve olaylarla kurduğu ilişki annesiyle ilişkisine göre biçimlenmektedir. Çocuk annesinin gözetimi altında yakın çevresini keşfetmekte, nasıl hareket edeceğini gözlemektedir. Böylece ilk bilgilerini taklit ve özdeşim yoluyla edinir (Gökcan, 2015). Çocuk ilk bilgileri anneden öğrenir. Özellikle iletişim yeteneğinin gelişmesinde anne etkilidir. Kullanılan dil ve iletişim sayesinde çocuk yeni kavramlar edinerek sosyal ilişkileri öğrenmekte, diğer insanlarla zihinsel etkileşime girmektedir (Dönmezer, 2001).

Çocuk hangi yaşta olursa olsun bir sorunla karşılaştığı zaman yol gösterecek, destekleyecek bir yetişkin arar. Bu, genellikle çocuğun örnek aldığı, hayranlık duyduğu bir bireydir. Yaklaşık ilköğretim çağına kadar kız veya erkek çocuğun gözündeki ideal insan annesidir ve onunla özdeşim kurma eğilimi vardır (Ömeroğlu, 1996).

Anne-çocuk ilişkisinin sağlıklı olması, doğumun ilk günlerinden itibaren aralarında gelişmeye başlayan güvenli bağlanma ve daha sonraki dönemlerde yaşanacak sağlıklı kopmayla ilgili olmaktadır.

1.1.6.2.Baba – Çocuk İlişkisi

İlk yıllarda bebeğin bakımı genellikle anne tarafından yapıldığı ve anne zamanının çoğunu bebeğiyle geçirdiği için literatürde anne - bebek ilişkisi üzerinde daha çok durulmuştur. Ancak, babaların da bebekleriyle bir bağlanma yaşadıkları ve gelişimlerinde önemli rol oynadıkları bilinmektedir. Teknolojik ve ekonomik gelişmeler aile yapısında, bireylerinin görev ve sorumluluklarında değişmelere neden olmaktadır. Ekonomik şartların ağırlaşması, teknolojiadaki gelişmeler, kadının eğitim düzeyinin artması, kadının işgücüne duyulan ihtiyacı arttırmış, annenin iş hayatına atılması babanın görev ve sorumluluklarında değişmelere neden olmuştur. Baba ailenin geçimini sağlamanın yanı sıra çocukların bakım ve eğitiminde de önemli rol oynamaya başlamıştır (Çağdaş, 2003; Zeybekoğlu, 2013).

Ailenin geçimini sağlaması ve eşine karşı davranışları, babanın çocuk üzerindeki dolaylı etkileridir. Anne - baba arasındaki ilişkilerin iyi olması anne-çocuk ilişkisini de olumlu yönde etkiler. Anne – baba ilişkisi sağlıklı değilse anne bu boşluğu doldurmak için bütün ilgisini çocuğuna yöneltip aşırı koruyucu bir tutum geliştirerek bağımsız bir kişilik geliştirmesini engelleyebilir. Babanın çocuğuna dokunması, konuşması, oyun oynaması, onunla ilgili kararlara aktif olarak katılması ise direkt etkileridir (Çağdaş, 2003).

Çocukların ebeveynlerinden ne istediğiyle ilgili yapılan bir araştırmada çocuklar aile yaşamları ve anne-babalarıyla ilişkileriyle ilgili verdikleri cevaplarda anneleriyle gereğinden çok vakit geçirdiklerini (%28) ve babalarıyla ise çok az vakit geçirebildiklerini (%35) söylemişlerdir. Bu da baba – çocuk ilişkisinin ve çocukların baba algılarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır (Galinsky, 2001).

2.1.6.3.Kardeş İlişkileri

Kardeş ilişkisi doğum öncesi dönemde başlayıp hayat boyu devam eden, muhtemelen en uzun süreli insan ilişkisidir. Dunn'a göre (1992) kardeşlik ilişkisi, bebeklik çağından itibaren gelişen, diğerlerinden ayrı olarak güçlü, duyguya dayalı özellikli bir ilişkidir. Çocuklara kendi kişilikleri ve diğerleri hakkında eşsiz öğrenme imkanları sunan bu ilişkinin, çocukların sağlıklı gelişmelerini etkileme konusunda dikkate değer bir önemi vardır.

Kardeş bağı, insanların çoğu için yaşamlarındaki en uzun süreli ilişkidir. Toplumda insanların %80' inin en azından bir kardeşi bulunduğundan dolayı, bireylerin çoğunun hayatında kardeşler önemli roller oynar (Dunn, 1993). Kardeşler arasındaki ilişki, ebeveynlik ve evlilik gibi, kişilerdeki samimiyet ve cana yakınlık ve ömür boyu sosyal destek sağlama gibi olumlu özelliklerin gelişmesine ortam hazırlaması bakımından oldukça büyük bir önem taşır. Kardeşler yalnızca birbirinin sosyal ve bilişsel becerilerini etkilemek ile kalmazlar, ilişkileri aynı zamanda, olumlu ve destekleyici olarak da tanımlanabilir (Sheehan, 1997).

Birçok klinisyene ve çoğu ebeveyne göre kardeşler arasındaki ilişki doğum öncesi dönemden itibaren başlar ve özellikle duygusal ve yakın dostluk bağı olarak tanımlanır. Dunn (1992)'un düşüncesine göre bu ilişki, çocuklara kendileri ve kendileri dışındaki diğer kişileri tanımaları için eşsiz imkanlar sunan, çocukların kendi kişiliklerinin oluşmasını sağlayan, göz ardı edilemeyecek bir unsurdur. Dolayısıyla, her bir çocuğun paylaşımında bulunduğu ebeveynle olan ilişkisini de etkiler.

Kardeşler üzerinde yapılan araştırmaların neredeyse psikoloji bilimi kadar eski olduğu görülür. Başlangıçtaki çalışmaların kardeşler arasındaki, çocuğun duygusal ve sosyal gelişiminde ikincil derecede rol oynadığı kanıtlanmış olan, kardeşler arasındaki yaş aralığı veya doğum sırası gibi durağan değişkenler üzerinde odaklandığı görülmektedir (Brody ve diğerleri, 1985). Ancak son yirmi yıldır değişen ve koruyucu unsur olarak görülen aile, araştırmacıları kardeş ilişkilerindeki dinamik süreçleri ve problemleri inceleme konusunda harekete geçirmiştir.

Kardeş ilişkileri, aile bireyleri arasındaki uyum veya uyumsuzluğa ve de çocuğun aile içindeki bireysel gelişim örüntüsüne katkıda bulunduğundan ebeveynler, klinisyenler ve son zamanlarda da gelişimsel araştırmacılar için büyük önem taşır (Brody ve diğerleri, 1985).

Son yıllarda sosyal becerilerin gelişmesi gibi alanlara önem verilmeye başlanmasıyla kardeş ilişkisinin önemi üzerine özellikle yoğunlaşmıştır. (Stormshak, ve diğerleri, 1996)

Çocuklar ebeveynleriyle, diğer büyük aile bireyleriyle, arkadaşlarıyla ve birçoğu da özellikle kardeşleriyle kurulmuş ilişkiler ağının içinde yetişirler. Kardeşler, hemen

hemen bütün çocukların sosyal yaşamlarının ayrılmaz bir ögesidir. Birbirleri için oyun arkadaşı, bakımını üstlenen kişi, öğretmen, destek sağlayıcı bir kaynak, kimi zaman da hayatlarının problem yaratıcı bir ögesi haline gelebilirler (Shulman, 1991). Kardeşler çoğu zaman birbirleriyle olan rekabet duygusu ve birbirlerine olan kıskançlıklarıyla bilinseler de, bir çoğu için, bu ilişki güçlü bir güven ve sevgi bağıdır.

Dunn (1983)'a göre, kardeşler arasındaki etkileşim sonucunda çocuklardaki bilişsel gelişim olumlu yönde etkilenir. Çocukların sosyal ve ahlak gelişimlerinde de çocuk-çocuk etkileşiminin özel bir rol oynadığı, yaygın gerçekliği olan bir görüştür.

2.1.6.4.Eşler Arasındaki İlişki

Evleninceye kadar ayrı ayrı ilişkileri ve yaşamları olan kişilerin evlilik sonrası ilişki ve ilgileri yeni bir biçim kazanır. Bu duruma “evlilik ilişkileri” denir. Bu ilişki düzeninde evlilik, karşılıklı dayanışmayla, toplumsal onaylamayla gerçekleşen bir akit ve tüm toplumsal yasaklar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak tatmine ulaştığı kaynaşmadır (Şener, 2002).

Aile fertlerinin aile içindeki statüleriyle ilgili olarak ortaya çıkan en karmaşık görüşlerden biri, fertlerin o ailenin ferdi olmayı ve ailedeki sorumluluklarını üstlenmeyi seçip seçemeyeceği konusunda ortaya çıkmaktadır. Günümüz toplumunda bireyler bunu kendileri seçebiliyormuş gibi görünmekte ise de, genellikle çok az seçim şansları bulunmaktadır. Örneğin; çocukların bir sistem içinde doğup doğmamak gibi bir seçim hakları yoktur. Aynı şekilde annenin ya da babanın ailede başka bir rol oynamayı tercih etme şansı yoktur. Aslında evlilik dışında aile ilişkilerinin hiçbiri seçimle olmaz. Hatta evlilikte bile istenen kişi ile evlenme özgürlüğü yeni yeni elde edilebiliyor denebilir ve evlilik kararı insanların fark ettiğinden daha az özgürce verilir. Bundan dolayı aile fertleri çoğu zaman ortak yönlerinin az olması ve zıtlıkların nedeniyle birbirlerini kırarlar (Mcgoldrick ve Carter, 1989).

Yeni evli bir çift; karı koca ilişkilerine sahipken çocuğun doğumuyla aynı ortam içinde anne baba ilişkilerini de edinmiş olurlar. Böylece aile içerisinde birden fazla rolleri olur. Bu roller eşlerin uygun davranışlar göstermelerini ve birçok ilişki türüne hazır olmalarını gerektirmektedir. Çiftlerin beklentileri, sevilen bir eşle beraber olmak, çocuk sahibi olmak, onu topluma kazandırmak ve hep birlikte yaşamaktır (Üçüncü, 2001).

Aile ilişkilerinin temelini anne babanın ilişkileri oluşturmaktadır. Bundan dolayı bu ilişkinin sağlıklı olması aile sağlığı için tartışılmaz bir önkoşuldur. İki kişi arasındaki her paylaşım, aralarında olanlar ve birbirlerine verdikleri değer üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Bir çift arasındaki ilişkide şüphe duygusu ortaya çıkmaya başlarsa kişiler kendilerini kötü hissetmeye ve birbirlerine karşı kendilerini savunma ihtiyacı duymaya başlarlar. Bu duyguların yıkıcılığından korunmak için iş, çocuklar ve başka sevgililer gibi başka kanallara yönelebilirler. Eşler arasındaki cansız ilişkiler eşlerin zamanla birbirlerinden sıkılmalarına neden olur. Sıkıntı ve bıkkınlıklar bireylerin özdeğerlerinin düşmesine yol açar ve bu da eşleri boşanmaya kadar götürebilir. Çiftler arasındaki iletişim yeni ve ilginç şeyler ortaya koyduğu sürece canlılık sürecektir. Canlılık sağlandığı sürece derin, tatmin edici bir ilişki gelişir ve kişi hem kendini iyi hisseder, hem de diğer kişiye karşı olumlu duygular besler (Satir, 2001).

Eşler birbirlerine ilişkin haklar ve görevler boyutundaki beklentilerini karşılayabildikleri oranda ilişkiyi anlamlı bulurlar (Üçüncü, 2001). Bu haklar ve görevler kanunla belirlendiği gibi, yazılı olmayan birçok norm ile de alakalıdır.

Çakır (2002)'ın "Çalışan Annenin Aile İçi Problemleri" isimli çalışmasında araştırmaya katılan kadınların % 48'i eşleriyle görev paylaşımı yaptıklarını, % 42'si bazen iş paylaşımı yaptıklarını ve % 10'u hiçbir şekilde iş paylaşımı yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu görev paylaşımı da en çok % 46'lık oranda çocukları eğitimi, % 30'luk oranda ev işlerinde olmaktadır.

Ailede iletişimin biçimini ebeveynler oluşturur. Ebeveyn olmak aslında bir çeşit kutlamaya neden olmasına rağmen, ebeveyn olmaya geçiş çiftlerin aşırı derecede kaygı duymasına da neden olabilir. Ebeveyn rolü bazı stres kaynaklarıyla ilişkilidir. Ebeveynlik bir geçiş dönemi olmasının yanı sıra, bir aşama, bir dönemdir (Işıkhan, 2005). Herhangi bir geçiş döneminde kaygı ne kadar artarsa geçiş de o kadar zor olur (Mcgoldrick ve Carter, 1989). Bu kaygı düzeyinin düşük olması aile ortamında stres kaynaklarını azaltan, eşler arasında sağlıklı iletişim kurulması ile sağlanabilir.

2.1.7. Anne – Baba Tutumları

Ana-baba ile çocuklar arasındaki etkileşim süreci içerisinde, yaşamlarının ilk yıllarında, çocukların tutumlarının ve davranışlarının oluşmaya başladığı dönemde, ailelerin çocuklar üzerinde büyük ölçüde şekillendirici bir etkisi söz konusudur. Ana-babaların tutumları ve davranışları, çocukların uyumlu-uyumsuz, etken-edilgen, bağımlı-özerk, içedönük-dışadönük olmaları gibi kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkiler. Ana-baba tutumlarının en belirgin özelliği “duygusal” ilişki boyutuyla “denetim” boyutudur. Duygusal ilişki boyutu, çocuğun merkezde olduğu kabul edicilikten reddediciliğe kadar uzanan bir yelpazede farklılaşır ve çocuk eğitimindeki sağlıklı tutum, davranış ve kuralları kapsar. Denetim boyutuysa kısıtlayıcı tutumdan, hoş görgülü ve ilgisiz tutuma kadar geniş bir çeşitlilik gösterir. Denetim boyutu, insanların, birlikte mutlu yaşayabilmeleri ve iyi ilişkiler kurabilmeleri için zorunludur (Özgüven, 2010).

Anne babaların mevcut davranış özellikleri, kendi anne babalarıyla etkileşimleri ve bu etkileşimlere attikleri anlamlar doğrultusunda şekillenir. Söz konusu kişilerin kendi çocuklarına uygulayacakları eğitim ve disiplin biçimleri belirginleşmiş olur (Aydın, 2010).

Yavuzer (1991), ailelerin çocuklarına karşı en yaygın tutum ve davranış biçimlerini, aşırı koruma, aşırı hoş görü ve düşkünlük, reddetme, baskı altında bulundurma, çocuklara boyun eğme, çocuk ayırma, hoşgörü sahibi olma ve kabul etme olarak gruplandırır.

Anne baba tarafından aşırı korunma, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen gösterilmesidir. Aşırı korunan çocuk, başkalarına aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal incinmeleri olan bir kişi olabilir. Bu bağımlılık yaşam boyu devam edebilir ve aynı koruma duygusunu yetişkinlikte eşinden bekleyebilir.

Aşırı hoş görü ve düşkünlük, çocuğu bencil yapar. Çocuk daima dikkat çekmek ister ve başkalarının kendisine hizmet etmesini bekler. Böyle çocuklar evde ve okulda çok zayıf bir sosyal uyum gösterirler.

Reddetme, çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamayı aksatarak, ona düşmanca duygular beslemek şeklinde tanımlanabilir. Reddedilen çocuk, yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıklıkları olan, diğerlerine, özellikle de kendinden küçük ve zayıflara karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir.

Anne veya babadan birisinin veya her ikisinin baskısı altında kalan çocuk, nazik, dürüst ve dikkatli davranmasına karşın, çekingen, başkalarından kolayca etkilenen, aşırı hassas bir kişilik yapısına sahip olabilir. Baskı altında büyüyen çocuklar genellikle kolay ağlarlar, isyankâr tavırlar gösterebilirler ve aşağılık duygusu geliştirebilirler.

Bazı ailelerde evde çocuğun egemenliği geçerlidir; anne ve babaların çocuklarına boyun eğdikleri görülür. Bu tür ailelerde çocuk anne babaya hükmeder, onlara çok az saygı gösterir. Böyle ailelerde yetişen çocuklar zamanla ev dışındaki insanlara da egemen olmanın yollarını arayan bireyler haline dönüşebilirler.

Bazen anne babalar -genellikle kabul etmeseler de- bazı çocuklarını daha çok severler ve sevdikleri çocuğu kayırarak ona daha çok ilgi gösterirler. Çocuk ayırma davranışının olduğu böyle durumlarda aşırı sevgi gören çocuk, daha çok anne baba ile oynarken, akranları ile olan ilişkilerinde saldırgan ve baskıcı tutumlar sergileyebilir. Sevilmeyen çocuk ise kalıcı uyum ve davranış sorunları gösterebilir.

Çocuğa karşı hoşgörülü olma ve onu kabul etme, önceki anne baba tutumlarından farklı olarak olumlu nitelikte tutumlardır.

Hoşgörü sahibi olmak, çocukların bazı kısıtlamalar dışında arzularını diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin verilmesi anlamına gelir. Anne babanın hoş görüşü normal bir düzeydeyse, çocuğun kendine güvenen, yaratıcı ve toplumsal bir birey olmasına yardım eder.

Anne babanın kabul davranışı çocuğa karşı sevgi ve sevecenlik olarak yansır. Kabul eden anne baba, çocuğun ilgilerini göz önünde tutarak yeteneklerini geliştirecek ortam hazırlar. Kabul edilen çocuk, genellikle sosyalleşmiş, işbirliğine yatkın, arkadaş canlısı, duygusal açıdan dengeli ve mutlu bir bireydir (Yavuzer, 1991).

2.2.OKUL BAŞARISI

Okul başarısı konusunu ele almadan önce başarının kısa tanımlarına değinmek yerinde olacaktır.

Başarı, bireyin kazanmak istediği konularda düzenli ve sistemli bir gayret göstermesi ve belli kişilik özelliklerini kendisinde toplayabilmesidir (Kasatura, 1991). Bir başka tanıma göre başarı, bireyin gelişimine göre farklı amaçlara ulaşabilmesidir (Oktay, 1995).

Okul başarısı ise okulda belli bir ders ya da akademik programlardan kişinin ne oranda yararlandığının bir ölçüsü veya göstergesidir. Okul başarısı öğrencinin akademik programlardaki derslerden aldığı notların ya da puanlarının ortalaması olarak tanımlanabilir (<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02c.pdf>).

Okul başarısı öğrencinin bulunduğu sınıf, okul ve derse göre belirlenmiş neticelere ulaşmada göstermiş olduğu ilerlemedir. Yaygın ve klasik anlamda okul başarısı söyleminden öğrencinin zayıf dersinin olup olmaması ya da derslerden aldığı not veya puanların yüksekliği anlaşılmaktadır. Okul başarısıyla birlikte okul başarısızlığını tanımlamakta konunun iyi anlaşılması bakımından faydalı olacaktır. Okul başarısızlığı; öğrencilerin gerçek yeteneği ile okulda gösterdiği başarı arasında görülen farklılıktır (Yavuzer, 1998).

Okul başarısı, akademik açıdan gösterilen üstünlüğe göre saptanan bir göstergedir ve genelde öğrencinin akademik başarısı ile eş tutulur. Üstün olarak kabul edilen notlar okul başarısını; bu notların altında olan notlar ise okul başarısızlığını ifade eder. Öğrencinin okul başarısına ulaşabilmesinin temel şartı, sınavlarda başarılı olmasıdır. Öğrencilerin standart sınavlardan elde ettikleri puanların yüksek ya da düşük olması, okul başarısının ya da başarısızlığının bir göstergesi olarak kabul edilir (Keskin ve Yapıcı, 2008).

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde okul başarısı ile ilgili şunlara yer vermiştir (Resmi Gazete, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 27.08.2003, 25212);

Öğrencilerin başarısı; sınavlar, varsa proje ve öğrencilerin performanslarını belirlemeye yönelik çalışmalardan alınan puanlara göre tespit edilir.

Yani MEB öğrencilerin okul başarısını derslerden aldıkları puanlara göre tespit etmektedir. Yine aynı yönetmeliğin 33. maddesinde başarıyı ve başarısızlığı ifade eden notlar şu şekildedir:

PUAN	NOT	DERECE
85-100	5	Pekiyi
70-84	4	İyi
55-69	3	Orta
45-54	2	Geçer
0-44	1	Başarısız

“Beşlik not sisteminde başarı dört, başarısızlık bir notla değerlendirilir” (Resmi Gazete, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 27.08.2003, 25212).

Öğrenciler yönetmelikte belirtilen bu notları alma durumlarına göre başarılı grup ve başarısız grup olmak üzere 2 gruba ayrılabilir.

Başarılı Grup: Bir döneme ait tüm derslerinin ağırlıklı puan ortalaması 45 ile 100 arası olan öğrenciler başarılı grubu oluşturur. Başarılı grupta yer alan öğrencilerin yakaladıkları puan ortalamaları not olarak 2, 3, 4 ve 5'e karşılık gelmektedir. Başarılı grup da kendi içinde iki gruba ayrılabilir. Bir döneme ait tüm derslerinin puan ortalaması 70 - 100 arası olan öğrenciler üst başarı grubu, puan ortalaması 45 - 69 arası olan öğrenciler de orta başarı grubu şeklinde gruplandırılabilir.

Başarısız Grup: Bir döneme ait derslerin en az birinden 0 - 44 arası bir puan ortalamasına sahip olan öğrenciler başarısız grubu oluşturur. Başka bir ifade ile bu grupta bulunan öğrenciler en az bir dersten veya daha fazla dersten not olarak 1 almıştır. Daha açık bir ifade ile bu gruptaki bir öğrencinin bir dönem sonunda en az 1 zayıf dersi vardır. Bu gruptaki öğrenciler alt başarı grubu olarak adlandırılabilir.

2.3.OKUL BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Okul başarısını etkileyen faktörler genel olarak, eğitim sistemi, okul ve yönetici, öğretmen, ölçme aracı, sınav kaygısı, motivasyon, öğrencilerin kişilik özellikleri, ilgi ve yetenekleri, zekası ve arkadaşlık ilişkileri, ders çalışma alışkanlıkları ve yöntemleri olarak sıralanabilir. Aşağıda bu faktörlere kısaca değinilmiştir.

2.3.1.Eğitim Sistemi

Eğitim sisteminin hedefi öğrencilerde izlenmeye karar verilen istendik ve beklenen davranışlardır (Sönmez, 1994).

Diğer bir ifade ile eğitim sistemi öğrencilere hedeflerini gerçekleştirmeye dönük davranışları kazandırmaya ve bunu da öğretim programları aracılığı ile gerçekleştirmeye çalışır.

Öğretim programı bir ders ile ilgili öğrencilerin ulaşması gereken hedefleri, bu hedeflerin içerdiği davranışları ve bu davranışları kazandırmak için düzenlenecek eğitim durumlarını kapsayan, gelişmeye açık ve çok taraflı etkileşim içerisinde bulunan öğeler bütünüdür (Senemoğlu, 2005).

Şayet bir öğretim programı öğrencilere istendik ve beklenen davranışları yeter derecede kazandırabiliyor ise sistem sorunsuz işliyor demektir. Ancak kazandırılmak istenen ve beklenen davranışlar istenilen seviyede değilse program yeniden gözden geçirilmelidir.

2.3.2.Okul ve Yönetici

Okul, eğitim ve öğretim hizmetlerinin alındığı-verildiği yerlerdir. Bir başka deyişle okul, belli bir insan grubuna, belli bir sürede ve belli bir ortamda, planlı ve programlı eğitim-öğretim hizmeti sunan bir örgüt şeklinde tanımlanabilir (Şişman, 1999).

Her okulda bir yönetim kademesi bulunmaktadır. Okul yönetiminin görevi, okuldaki tüm kaynakları en verimli şekilde kullanarak, okulun amacına uygun olarak yaşatmaktır (Bursalıoğlu, 1999). Diğer bir ifade ile okuldaki öğrencilerin başarılarını artırmak için okulun var olan imkanlarının en iyi şekilde kullanılması gerekir. Bütün bunları yapacak olan da okul yönetimi ve yönetimin başında bulunan kişidir.

2.3.3.Öğretmen

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli ve başta gelen faktörlerden biri öğretmendir. Öğretmen, diğer öğeleri anlamlı hale getiren ve eğitim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde önemli etkisi olan öğedir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Öğretim programlarında yer alan bilgi ve davranışları öğrencilere aktaran ve kazandıran kişi öğretmendir.

Bu nedenle öğrenci-öğretmen ilişkisinin kalitesi, okul başarısını ve öğrenci davranışını etkilemektedir (Celep, 2008).

Öğrenci-öğretmen ilişkisinin kalitesini ise öğretmenin sahip olduğu kişilik özellikleri, meslek bilgileri, genel kültür bilgileri, sosyo-ekonomik durumları, özel alan bilgileri gibi öğretmene ait özellikler belirlemektedir. Öğretmene ait bu özellikler ne kadar yüksek nitelikte olursa öğrenci başarısı da o derecede yüksek nitelikte olacaktır.

2.3.4.Ölçme Aracı

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri de ölçme aracıdır. Ölçme, varlık ya da olayların belirli bir nicel veya nitel özelliğe sahip oluş derecelerinin belirlenmesi işlemidir (Özçelik, 1998).

Ölçme ile öğrencilerin programda yer alan davranışları kazanıp kazanmadığı kazanmış ise ne derecede kazandığı tespit edilmeye çalışılır. Sonra da alınan puanlar değerlendirmeye tabi tutulur. “Eğitim sürecini doğru ölçmeler yapıp izlemek gerekir. Çünkü doğru ölçülemeyen hiçbir şey, doğru değerlendirilemez” (Şenel, 2004).

Yani bir derste öğrenci başarısını tespit etmek için kullanılacak ölçme aracının (sözlü sınav, uzun cevaplı yazılı sınav, kısa cevaplı yazılı sınav, doğru/yanlış testleri ve seçmeli test) doğru seçilmesi gerekir. Yanlış bir ölçme aracının seçilmesi öğrencinin başarısını etkilemektedir.

2.3.5.Sınav Kaygısı

Sınav kaygısı da öğrencilerin okul başarısını etkileyen faktörlerden biridir. Sınav kaygısı, sınavdan önce ortaya çıkan farklı fiziksel, psikolojik değişimler ile kendini gösteren kişinin sınav sırasında performansını negatif olarak etkileyen yoğun kaygı durumudur (Yavuz ve Akagündüz, 2002).

Normal düzeyde duyulan kaygı kişinin motivasyonunu artırarak başarılı olmasına yardımcı olur. Fakat normalin üstündeki kaygı öğrencilerde şiddetli bir huzursuzluk hali meydana getirir. Kaygı durumunda öğrencilerin dikkatlerini toplaması güçleşir. Öğrenciler öğrendiği bilgilerin zihinlerinde birbirine girdiğini, karmakarışık olduğunu düşünürler. Böylece öğrenci girdiği sınavda başarısız olabilir. Bu durumda sınav kaygısı olgusu öğrenci başarısızlığının bir nedeni olabilir.

2.3.6.Motivasyon

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli bir faktör de motivasyondur. Motivasyon, çalışılacak konulara, yapılacak etkinliklere dair ilgi, istek duyma ve çaba harcamak için hazır olma demektir (Yeşilyaprak, 2000). Öğrencilerin başarılı olabilmesi için okula ve derslere karşı motivasyonunun yüksek olması gerekir.

Motivasyon, okullardaki öğrencilerin davranışlarının yön, şiddet ve kararlılığını belirleyen önemli güç kaynaklarından (Fidan, 1996). Okullarına ve derslerine iyi motive olmuş bir öğrencilerin öğrenmesi kolaylaşacaktır. Yani motivasyon öğrenme için gerekli ön koşullardan biridir. Yeterince motivasyona sahip olmayan bir öğrenci öğrenmeye hazır hale gelmemiştir. Bundan dolayı yeterince motivasyonu olmayan bir öğrencinin başarısı düşmektedir.

2.3.7.Öğrencilerin Kişilik Özellikleri

Öğrencilerin neşeli, girişken, kötümser, sosyal, sıkılğan, hırçın, öfkeli, mantıklı ve iyimserlik gibi benzeri kişilik özellikleri başarılarını etkilemektedir. Öğrenciler kişilik özellikleri gereği ilgi duydukları etkinliklere yönelmekte ve yetenekli oldukları alanlarda da başarılı olmaktadır. Öğrenciye ait diğer bir özellik te zekasıdır. Bacanlı (2005)'e göre zeka, yeni durumlara uyum sağlayabilme gücüdür.

Fakat zeka öğrencinin başarısını artırmada yalnız başına etkili bir özellik değildir. Zeka yalnızca bireysel öğrenme hızını etkilemektedir (Koç, 2006). Bunun dışında

öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri de okul başarılarını etkilemektedir. Öğrencinin arkadaşlarının kişiliği, bilgisi, görgüsü ve davranışları öğrenciyi etkileyeceği için doğal olarak okul başarısını da etkileyecektir.

2.3.8.Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Yöntemi

Öğrencilerin planlı ve programlı çalışması, zamanını iyi kullanması ve planlaması, çalışma ortamını düzenlemesi, verimli okuması, not tutması, özet çıkarması, konuları tekrar etmesi, derse hazırlıklı gelmesi ve dersi etkili dinlemesi gibi ders çalışma alışkanlık ve yöntemleri okul başarılarını etkilemektedir.

2.4.AİLE İÇİ MUTLULUK VE OKUL BAŞARISI

Çocukların eğitiminden birinci derece sorumluluk aile kurumunundur. Okulların ve diğer kurumların bu konudaki fonksiyonu aileden sonra gelir ve aileyi destekleyici, tamamlayıcı özelliktedir (Alıcıgüzel, 1998). Öz (2001) konuyla ilgili olarak; “çocuğun okuldaki davranış ve başarısı büyük ölçüde aile ocağındaki durum ve yaşayışına bağlıdır” demektedir.

Öz’ün (2001) konuyla ilgili bu ifadesi ailenin öğrencilerin başarısını nasıl etkilediği ve öğrenci başarısında nasıl bir role sahip olduğu konusunda bize önemli bir mesaj vermektedir.

Geniş ailelerde fert sayısının fazla olması, çocuğun yaşadığı mekanı rahatça kullanabilmesini olumsuz yönde etkileyebilir. Dar mekanlarda kalan aileler için öğrencinin ödev yapma sıkıntısının oluşması, ders çalışmaması gibi etkenler de öğrenciyi olumsuz etkiler (Akcan, 2001). Ayrıca evde ses, gürültü vb. durumların fazla olması da muhtemeldir. Bu sebeplerden dolayı geniş ailenin, çocuğun okul başarısını olumsuz olarak etkileme ihtimalinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu öğrencilerin okul başarısını etkileyen aileye ait önemli özelliklerden biridir. “Ailenin sosyo-ekonomik durumunu; ailenin gelir düzeyi, anne babanın öğrenim ve meslek durumları, oturdukları evin bulunduğu yer, içinde kaç kişinin yaşadığı gibi değişkenler belirlemektedir” (http://www.turkcebilgi.net/kitap-ozetleri/o/okul-basarisindan-hayat-basarisina-18653_3.html).

Öğrencilerin okul başarılarını etkileyen aile özelliklerinden biri de ebeveynlerin öğrenim durumu ve meslekleridir. Anne ve babanın mesleki durumu, sosyal konumunu ve ekonomik durumunu belirlemede bir ölçü olarak kabul edilmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, babanın mesleği ile çocuğun okul başarısı arasında yakın ilişki olduğu tespit edilmiştir. Baba meslekleri gruplamasında, sosyal saygınlık derecesi ve gelir durumu iyi olan kişilerle yüksek eğitim görmüş, devlet ve özel sektör memurları ilk iki grup içinde ele alınmıştır; bunu orta derecede esnaf izlemiş; en düşük sosyo-ekonomik grup ta olan işçiler de alt grupta kümelenmiştir. Mesleklerin başarı veya başarısızlığına göre yapılan sınıflamada, başarılı öğrenci babalarının ilk iki grupta olduğu; başarısız öğrencilerin babalarının da sosyo-ekonomik yönden daha düşük grupta yer aldığı görülmektedir (Yıldız, 1999).

2.5.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Örgün (2000)'ün “Anne Baba Tutumları İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında sekizinci sınıf öğrencilerinin benlik saygısı, atılganlık düzeyi ve ana-baba tutumları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırmasının sonucunda, farklı ana-baba tutumu algısına sahip öğrencilerin, benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmektedir. Eşitlikçi-demokratik tutumla yetiştirildiklerini düşünen öğrencilerin, baskıcı-otoriter ve aşırı koruyucu tutumla yetiştirildiklerini düşünen öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek benlik algısına sahip oldukları görülmüştür.

Ökte (2001) tarafından yapılan “Ergenlerde İçe Dönüklük - Dışa Dönüklük Kişilik özelliği ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler” adlı çalışmada, aile işlevleri sağlıklı ya da sağlıklı olmayan ergenlerin kişilik özellikleri, içe dönüklük-dışa dönüklük boyutları bakımından araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, aile işlevlerinden yalnızca gereken ilgiyi gösterme boyutu ile içe dönüklük-dışa dönüklük kişilik özelliği arasındaki fark anlamlıdır. Buna göre, sağlıklı ilgi gösteren ailelerin çocuklarının, sağlıklı ilgi gösteren ailelere göre daha dışa dönük olduğu bulunmuştur. Cinsiyet ve ailelerinin evlilik durumunun, ergenlerin içe dönüklük-dışa dönüklük kişilik özelliği üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Evli olan ailelerin, boşanmış veya evli ama ayrı yaşayan ailelere göre problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme ve genel işlevlerde daha sağlıklı olduğu bulunmuştur. Ailelerinin kaçınıcı çocuğu olduğunun,

ergenlerin içe dönüklük- dışa dönüklük kişilik özelliği üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Ailelerinin gelir düzeyi yüksek olan ergenlerin, ailelerinin gelir düzeyi düşük ergenlere göre daha dışa dönük kişilik özellikleri gösterdiği bulunmuştur.

Topçugil (2002), tarafından yapılan “Ankara Defterdarlığı Gündüz Bakım Evine Devam Eden 3-6 Yaş Grubundaki Çocukların Aile İşlevselliğinin Değerlendirilmesi ve Aile İşlevlerinin Çocukların Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Gelişimleri Üzerindeki Etkisinin Araştırılması” adlı çalışmada çocukların aile işlevleri ve aile işlevlerinin çocukların psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimlerine etkisi araştırılmaktadır. Çalışmanın sonucunda, ailelerin tümünün sağlıklı işlevler gösterdikleri, anne ve babaların aile işlevleri açısından benzer özellikler gösterdikleri, annelerin davranış kontrolü boyutuyla çocukların sosyal-duygusal gelişimlerinin ilişkili olduğu, babanın davranış kontrolü boyutunun ise çocuğun algılamasını etkilediği, diğer alt boyutlar açısından bir ilişkinin olmadığı belirtilmektedir.

Sertelin (2003)’in “Ebeveyn Tutumlarının Sosyokültürel Yapı Ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi” adlı araştırmasının sonuçlarına göre aile fonksiyonları ile çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde, aile içinde sağlıklı problem çözememe ile aşırı koruyucu annelik arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Evdeki rollerin sağlıklı dağılmaması, ev kadınlığını reddetme ve karı koca geçimsizliği ile ilişkili bulunmuştur. Sağlıklı duygusal tepki verememe ve gereken ilgiyi gösterememe boyutları, ev kadınlığını reddetme, karı koca geçimsizliği ve baskı disiplin ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

İşmen (2004)’in “Duygusal Zekâ Ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında, aile işlevleri ve duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla İstanbul’daki ilköğretim okullarında çocuğu okuyan 274 anne ve babaya Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) ve ebeveynlerin duygusal zekâlarını saptamak amacıyla da EQ-NED uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, ADÖ’nün problem çözme alt ölçeği EÇ-NED’ in hiçbir boyutu ile ilişkili çıkmamıştır. ADÖ’nün duygusal tepki verebilme alt ölçeği ile EQ-NED toplam, kendi duygularını anlama, karşısındakinin duygularını anlama, duyguların manipülasyonu boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ADÖ'den elde edilen puanlar üzerinden yapılan varyans analizi sonuçlarına göre eğitim durumu açısından ADÖ toplam, roller, gereken ilgiyi gösterme, davranış

kontrolü alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunduğu, ilköğretim mezunu ebeveynlerin ailelerini adı geçen boyutlarda daha sağlıklı algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Mete (2005)'nin "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Empati Becerileri İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adını taşıyan araştırmasının amacı, lise son sınıf öğrencilerinin empati becerileriyle aile işlevleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenlerle incelenmesidir. Araştırmanın sonucunda, aile işlevlerinde anne-babası birlikte olanların ayrı olanlara göre davranış kontrolü boyutunda; gelir düzeyi yüksek ve orta olanların düşük olanlara göre roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü, genel işlevler ve genel aile işlevleri boyutlarında; algılanan arkadaş ilişkileri olumlu olanların olmayanlara göre iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü, genel işlevler ve genel aile işlevleri boyutlarında; kendini çok iyi düzeyde ifade edebildiklerini düşünenlerin kendini yeterince iyi ifade edemediğini düşünenlere göre iletişim boyutunda; diğer insanlar tarafından sıkıntıları paylaşmada tercih edilenlerin tercih edilmeyenlere göre iletişim boyutunda daha sağlıklı oldukları ifade edilmektedir.

Otlu (2008)'nin "Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri ve Aile İşlevleri: Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Örneği" adlı çalışmada üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmektedir. Araştırma sonucunda Aile Değerlendirme Ölçeğinin tüm alt boyutları ile depresyon puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu, aile işlevlerinde sağlıksız doğru gidiş arttıkça depresyon puanlarının da arttığı ifade edilmektedir.

Savi (2008)'nin "12-15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri ve Anne-Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı çalışmada, 12-15 yaş arası ilköğretim öğrencilerinin davranış sorunlarıyla aile işlevleri ve ana-babaların kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Araştırma kapsamında davranış sorunları ile sosyo-demografik değişkenler ve aile işlevleri arasındaki ilişki, ergen ve anne-babaların algıları açısından değerlendirilmekte; kişilik özelliklerine ilişkin veriler ebeveynlerin algıları açısından incelenmektedir. Araştırma sonucunda, ergenlerin davranış sorunlarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu ve yaşları, çalışma durumları ile aile gelir düzeyine göre farklılaştığı belirtilmektedir. Ayrıca ergenlerin davranış sorunlarına ilişkin algıları ile anne ve

babalarının algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ergenlerin davranış sorunlarıyla aile işlevleri arasında hem ergenlere göre hem de ana-babalara göre anlamlı bir ilişki bulunurken; annelerin ve babaların ergenlerin davranış sorunlarına yönelik algıları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmaktadır.

Özatça (2009) tarafından yapılan “Sosyal Ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İşlevleri” adlı araştırmanın amacı, ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlığın yordayıcısı olarak aile işlevlerinin incelenmesidir. Araştırmanın sonucuna göre, ergenlerde duygusal yalnızlığın aile ilişkileri alt boyutunu en fazla yordayan değişkenlerin genel işlevler, duygusal tepki verme ve problem çözme alt boyutları olduğu; romantik ilişkiler alt boyutunu, yalnızca genel işlevler alt boyutunun yordadığı ve sosyal yalnızlığın sosyal ilişkiler alt boyutunuysa genel işlevler ve gereken ilgiyi gösterebilme alt boyutlarının yordadığı görülmüştür. Aile işlevlerinin diğer üç boyutunun (rol dağılımı, iletişim ve davranış kontrolü) ise yalnızlığı yordayacak kadar anlamlı görülmemiştir.

Kalyencioğlu ve Kutlu (2010) tarafından yapılan “Ergenlerin Aile İşlevi Algılarına Göre Uyum Düzeyleri” adlı çalışmanın, ergenlerin aile işlevi algılarına göre uyum düzeylerini belirlemek amacı ile tanımlayıcı ve karşılaştırmalı olarak yapıldığı ifade edilmektedir. Çalışmanın örneklemini 275 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmanın sonucunda, ailenin ergenler tarafından sağlıklı olarak algılanmasının uyum düzeyini azalttığı vurgulanmaktadır.

Hatun (2012) tarafından yapılan “Anne Babası Boşanmış İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Algıladıkları Aile İşlevlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, anne-babası boşanmış ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin algıladıkları aile işlevleri, bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini anne babası boşanmış 151 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına ebeveyni boşanmış öğrencilerin, ebeveyni evli olanlara göre aile işlevlerinin iletişim, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyonlar boyutlarını daha sağlıklı olarak algıladıkları görülmüştür. Ebeveyni boşanmış öğrencilerin algıladıkları aile işlevlerinin doğum sırası, kardeş sayısı, aile yapısı, ebeveyn boşandığında çocuğun bulunduğu yaş grubu ve boşanma konusunda çocuğu bilgilendiren kişi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; buna karşılık cinsiyet, yaş, anne-babanın eğitim düzeyi, anne-babanın mesleği, anne ve babanın hayatta

olup olmaması, algılanan gelir düzeyi, anne babanın kaç yıl önce boşandığı, boşanma konusunda çocuğun bilgilendirilmesi, çocuğun birlikte yaşadığı kişi, evden ayrılan ebeveyni görme sıklığı ve algılanan anne-baba tutumu değişkenlerine göre ise anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür.

Epstein ve arkadaşları (1983), Aile Değerlendirme Ölçeği (Family Assessment Device)'nin geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlilik çalışmalarında ölçeği 98'i psikiyatrik hastalara, 218'i normal aile üyelerine uygulamışlardır. Ölçeğin tüm alt boyutlarında hasta aile üyelerinin aldıkları puanların normal aile üyelerinkine göre daha düşük düzeyde olduğu, yani psikiyatrik hastası olan aile üyelerinin ailelerinin işlevlerini normal aileden gelenlere göre daha sağlıksız olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Barnes ve Olson (1985), 426 normal ergen ve aileleriyle yapmış oldukları çalışmada, normal ailelerin uç noktadaki ailelere göre anne baba ve ergen iletişimde daha sağlıklı puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine bu çalışmada anne-baba ve ergen arasındaki iletişimin olumlu olduğu ailelerde üyelerin, kendilerini, ailenin bütünlüğünü ve uyumunu olumlu algıladıkları ve daha fazla doyum sağladıkları belirlenmiştir.

Fallon ve Bowles (1997) aile yapısının ve işlevselliğinin ergenlerin ebeveynleri, kardeşleri ve akranlarıyla geçirdikleri zamanı değerlendirmeleri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda ergenlere anne-babaları, kardeşleri ve akranlarıyla ne kadar zaman geçirdikleri sorulmuş; sonuçta, karmaşık aile yapısı ve işlevselliğine ilişkin faktörlerin, kız ve erkeklerin aile üyeleri ve yaşlılarıyla zaman geçirip geçirmemelerini etkiledikleri görülmüştür.

Cui, Donnellan ve Conger (2007) tarafından 451 ergen ve onların aileleri üzerinde ergenlerin içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problemleri ile ebeveynlerinin evlilik problemlerinin birbirine karşılıklı etkisinin incelendiği araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda yaşadığı çatışma ergenlerin depresif semptom ve suç davranışı göstermesinde etkili olmaktadır. Ergenlerin bu problemleri de ebeveynler arası çatışmayı arttırmaktadır. Özetle, bu araştırma sonuçlarına göre, ebeveynlerin çocuk yetiştirmede yaşadığı çatışma, evlilik doyumunu olumsuz etkilemekte ve bu da ergenlerin uyum problemleri ile karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir.

Schroeder ve Kelley (2010)'nin araştırmasında normal gelişen çocuklarda aile ortamı, ebeveynlik uygulamaları ve uygulama süreçleri arasındaki ilişkiler incelenmektedir. 5 ile 12 yaşları arasındaki 100 çocuk Aile Ortamı Ölçeği ile Aile- Çocuk İlişkileri Anketini doldurmuştur. Aile organizasyonu, aile desteği ve ailesel kural koyma özellikleri, çocukların yürütücü fonksiyonlarıyla ciddi oranda uyumluluk göstermektedir. Araştırmanın sonuçları, olumlu aile ortamı ile ebeveynlik uygulamalarının, normal gelişen çocukların yürütücü fonksiyonlarının gelişimindeki önemini ortaya koymaktadır.

Manongdo ve Garda (2007), ergenlerde içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemleri ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya yaş ortalamaları 15.3 olan 91 ergen ve anneleri katılmıştır. Bu amaç doğrultusunda annelerden çocuklarının davranış problemlerini değerlendiren bir ölçeği, ergenlerden de annelerinin ebeveyn tutumlarını ve kendilerindeki depresif semptomları değerlendiren ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında destekleyici ebeveynliğin, kızlarda orta düzeyde dışsallaştırılmış davranış problemleriyle negatif yönde ilişkili olduğu gözlenirken; erkek ergenlerin algıladıkları şiddetli ebeveynsel kontrol ile depresif semptomlar arasında da pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Aynı zamanda destekleyici ebeveynliğin, hem kızlardaki içselleştirilmiş davranış problemler, hem de depresif semptomlar ile aralarında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmiştir.

Dwairy (2010), ebeveyn çocuk yetiştirme tutumunun, çocukların uyumları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Aynı zamanda ebeveyn kabul ve reddinin kültürler arasında nasıl farklılaştığı da incelenmiştir. Arap, Arjantinli, Fransız, Hintli ve Polonyalı ergenlerle yürütölen bu çalışmaya 2.884 ergen katılmış ve algıladıkları ebeveyn kabul ve reddini değerlendirmek için bu ergenlere Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, anne-baba reddi ile baba kabulünün, bireyci ve toplulukçu ölkelerde birbirinden farklılaştığı gözlenmiştir. Hem bireyci hem de toplulukçu ölkelerdeki ergenler babalarından daha çok kabul, daha az ret algıladıklarını bildirirlerken; toplulukçu ölkelere göre bireyci ölkelerde daha az reddedici anne algıladıkları gözlenmiştir. Anne kabulünde ise kültürlerarası farklılık gözlenmemiştir. Ergenlerin ebeveyn kabul-ret algılarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, erkek ergenlerin, kızlara göre daha fazla ret ve daha az kabul algıladıkları gözlenmiştir. Ebeveyn kabul ve reddinin ergenlerin psikolojik

uyumları üzerindeki etkilerinin incelendiği analiz sonucuna bakıldığında, ergenlerin anne ve babalarından algıladıkları kabulün, ergenlerdeki psikolojik bozukluklarla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

3.1.EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki çeşitli okullarda eğitim görmekte olan ortaokul 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Maltepe ilçesidir.

3.2.VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplama aracı olan anket yöntemi kullanılmıştır. Ankette 60 sorudan oluşan Aile Değerlendirme Ölçeği ve demografik özelliklere ilişkin sorular bulunmaktadır. Ayrıca okul başarısı olarak dikkate alınan TEOG sınav netleri öğrencilere sorulmuştur.

‘Aile Değerlendirme Ölçeği (Epstein, Bolwin ve Bishop, 1983)’ tarafından kullanılmıştır.

Orijinal formu Amerika Birleşik Devletlerinde Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesinde Epstein, Bolwin ve Bishop (1983) tarafından ‘Aile Araştırma Programı’ çerçevesinde geliştirilmiş olup, ailenin işlevlerini hangi konularda yerine getirebildiğinin veya getiremediğinin genel bir değerlendirmesini yapmak ve sorun alanlarını ortaya çıkartmak amacıyla oluşturulmuş bir ölçü aracı olup Bulut (1990) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 12 yaş üzeri aile bireyleri tarafından doldurulan ve aileleri, sorun çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verme, duygusal katılım, davranış kontrolü ve genel işlevler boyutlarında değerlendirmeyi amaçlayan ölçeğin puanın ortalaması alınarak aile puanı hesaplandığı gibi, her bireyin puanını ayrı olarak değerlendirmek de mümkündür (Kılıç ve diğerleri, 1999).

Türkçeye uyarlanması, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması Bulut (1990) tarafından yapılmış olan ölçeğe ilişkin bulgular, hemen tüm konularda ölçeğin orijinalinde yapılan çalışmalardan elde edilen bulguları destekler niteliktedir (Bulut, 1990).

Ölçeğin güvenilirliği sorun çözme alt testinde .90; iletişimde .84; rollerde .82; duygusal tepki verebilmede .78; duygusal katılımı .62; davranış kontrolünde .80 ve genel

fonksiyonlarda .89 olarak saptanmıştır. İç tutarlılıkta Cronbach alfa değerleri sorun çözme için .80; iletişim için .42; duygusal tepki verebilme için .59; duygusal katılım için .38; davranış kontrolü için .52 ve genel fonksiyonlar için .86 olarak belirlenmiştir. Geçerlilik çalışmasında ise, yapı geçerliliği için boşanma sürecinde (N=25) bulunan kızlara ve normal evliliklerini sürdüren (N=25) çiftlerden birine uygulanan, ölçek puan ortalamaları arasındaki fark, t testinde tüm alt testler için .001 ile .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçek bir de ruh hastası bulunan (N=190) ve bulunmayan (N=170) aile üyelerine uygulanmış; iki grup arasında her bir alt test için .0001 ila .01 düzeyinde anlamlı fark saptanmış; ölçüt bağımlı geçerlik için ise evli olan 25 kişiye ‘ADÖ’ ile birlikte ‘Evlilik Yaşam Ölçeği’ uygulanmış. Birincinin genel fonksiyonlar alt testi ile aralarındaki ilişkiye bakılmış. Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısının .66 düzeyinde ve anlamlı ($p < .001$) olduğu görülmüştür (Öner, 1994). Bu nedenle Türkiye koşullarında da geçerli ve güvenilir bir özelliğe sahip olduğu söylenebilir olan ‘Aile Değerlendirme Ölçeği’nin başında soruların nasıl cevaplandırılacağına dair bir yönerge bulunmaktadır. Orta eğitim düzeyinde olan her öğrencinin anlayarak yanıtlayabileceği ölçeğin aile bireylerince son 2 ay dikkate alınarak maddeleri okuyup uygun seçenekleri işaretlemeleri istenmektedir. Her madde için cevap seçenekleri dört sınıfta toplanmıştır. “Aynen Katılıyorum” cevabından 1, “Büyük Ölçüde Katılıyorum” cevabında 2, “Biraz Katılıyorum” cevabından 3, “Katılmıyorum” cevabından 4 puanın verildiği ölçeğin maddelerinde iki tür ifade bulunmaktadır. Bunlar, sağlıklılık ve sağlıksızlık gösteren ifadelerdir. Bazı maddelerde “Aynen Katılıyorum” seçeneği sağlıklı aile işlevlerini gösterdiği halde, diğerlerinde “Hiç Katılmıyorum” seçeneği sağlıklılık göstergesi olmaktadır.

Ölçek puanları 1.00 (sağlıklı) ile 4.00 (sağlıksız) arasında değişir. Her alt ölçek için hesaplanan puan ortalamaları 4.00’e yaklaştıkça o işlev açısından sağlıksızlığın arttığı yolunda bir yorum yapılmakla beraber, yazarlar sağlıklılığı ve sağlıksızlığı ayırt edecek bir puan saptama yoluna da gitmişlerdir. En sağlıksız puan 4.00 olduğuna göre, teorik olarak 2.00 sağlıklı ve sağlıksız işlevleri ayırt eden bir puan olabilir. 2.00’nin üzerindeki puan ortalamalarının aile işlevlerinde sağlıksızlığa doğru bir gidişin göstergesi olduğu kabul edilmektedir (Bulut, 1990; Ek. 1)

3.3.VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler SPSS 21 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Katılımcılardan toplanan demografik özellikler için tanımlayıcı istatistiklerden olan yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri için Cronbach alfa katsayıları hesaplanmış ve yorumlanmıştır. Nicel değişkenlerin normal dağılım sergilediğinden iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğinin testi için Bağımsız T testi, ilişkisiz iki veya daha fazla örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığının testi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA neticesinde gruplar arasında anlamlı görülmesi halinde farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için, öncelikle varyansların homojenliğine bakılarak varyanslar homojense Bonferroni Testi, değil ise Tamhane's T2 Testi uygulanmıştır. Aile içi mutluluk ile TEOG sınavı başarı durumu arasındaki ilişkiyi belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır. Sayısal gelişmelerle ilgili veriler tablolar haline getirilip yorumlanmış, bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı $\alpha = 0.05$ hata payı ve %95 güven düzeyinde test edilmiştir.

3.4.BULGULAR

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Bayan	141	47.00
	Bay	159	53.00
TOPLAM		300	100.00

Tablo 1’de görüldüğü üzere ankete katılan bireylerin cinsiyet değişkenine ait; bayan kişi sayısı 141 (%47,0) ve bay kişi sayısı ise 159’ (%53,0) dur. Toplamda 300 kişi bu soruyu cevaplamıştır.

Tablo 2: Anne Meslek Dağılımı

		n	%
Anne Meslek	Ev Hanımı	200	66.67
	Emekli	3	1.00
	Esnaf	3	1.00
	İşçi	35	11.67
	Memur	59	19.67
	TOPLAM	100	100.00

Tablo 2’de görüldüğü üzere ankete katılan annelerin meslek değişkenine ait ev hanımı anne sayısı 200 (%66,67), emekli anne sayısı 3 (%1,00), esnaf anne sayısı 3 (%1,00), işçi anne sayısı 35 (%11,67) ve memur anne sayısı 59 (%19,67)’dur. Toplamda 300 kişi bu soruyu cevaplamıştır.

Tablo 3: Baba Meslek Dağılımı

		n	%
Baba Meslek	İşsiz	22	7.33
	Emekli	12	4.00
	Esnaf	67	22.33
	İşçi	98	32.67
	Memur	101	33.67
	TOPLAM	300	100.00

Tablo 2’de görüldüğü üzere ankete katılan babaların meslek değişkenine ait işsiz baba sayısı 22 (%7,33), emekli baba sayısı 12 (%4,00), esnaf baba sayısı 67 (%22,33), işçi baba sayısı 98 (%32,67) ve memur baba sayısı 101 (%33,67)’dur. Toplamda 300 kişi bu soruyu cevaplamıştır.

Tablo 4: Aile Toplam Geliri

	n	%
Aile Toplam Gelir		
100 TL ve altı	11	3.82
1001-2000 TL	50	17.36
2001-3000 TL	51	17.71
3001-4000 TL	37	12.85
4001 TL ve üzeri	139	48.26
TOPLAM	300	100.00

Tablo 4’de görüldüğü üzere ankete katılan bireylerin aile toplam gelir değişkenine ait; 1000 TL ve altı gelire sahip aile sayısı 11 (%3,82), 1001-2000 TL gelire sahip aile sayısı 50 (%17,36), 2001-3000 TL gelire sahip aile sayısı 51 (%17,71), 3001-4000 TL gelire sahip aile sayısı 37 (%12,85) ve 4001 TL ve üzeri aylık gelire sahip aile sayısı 139 (%48,26) dur. Toplamda 300 kişi bu soruyu cevaplamıştır.

Tablo 5: Kardeş Sayısı

	n	%
Kardeş Sayısı		
1-2 Kardeş	162	54.00
3-4 Kardeş	119	39.67
5 Kardeş ve üzeri	19	6.33
TOPLAM	300	100.00

Tablo 5’te görüldüğü üzere ankete katılan bireylerin kardeş sayısı değişkenine göre 1-2 kardeşi olan birey sayısı 162 (%54,00), 3-4 kardeşi olan birey sayısı 119 (%39,67) ve 5 ve üzeri kardeşe sahip birey sayısı 19 (%30,7)dur. Toplamda 300 kişi bu soruyu cevaplamıştır.

Tablo 6: Aile İçi Mutluluk ve TEOG Başarı Durumu Tanımlayıcı İstatistikleri

	n	\bar{X}	SS	Üst	Alt
Aile İçi Mutluluk Yüzdesi	300	83.87	20.55	100.0	10.0
TEOG Net	300	95.85	21.56	120	17

Tablo 6’da görüldüğü üzere ankete katılan bireylerin, Aile İçi Mutluluk aritmetik ortalaması 83.87 ve standart sapması 20.55 olarak hesaplanmıştır. TEOG başarı durumunun aritmetik ortalaması 95.85 ve standart sapması 21.56 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 7: Problem Çözme Alt Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen Katılıyorum		Büyük Ölçüde Katılıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%		
	Günlük hayatımızdaki sorunların hemen hepsini aile içinde hallederiz	105	35.00	79	26.33	78	26.00	38		
Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız	106	35.33	84	28.00	54	18.00	56	18.67	2.80	1.12
Ailemiz, bir sorunu çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır	97	32.33	62	20.67	75	25.00	66	22.00	2.63	1.15
Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz	123	41.00	76	25.33	58	19.33	43	14.33	2.93	1.08
Ailede her türlü sorunun üstesinden gelebiliriz	133	44.33	95	31.67	42	14.00	30	10.00	3.10	.99
Sorunlarımızı çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız	143	47.67	66	22.00	60	20.00	31	10.33	3.07	1.04

Tablo 7’de görüldüğü üzere bireylerin problem çözme alt boyutuna ilişkin “Günlük hayatımızdaki sorunların hemen hepsini aile içinde hallederiz” ifadesine zayıf ($2,84 \pm 1.05$), “Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız” ifadesine zayıf ($2,80 \pm 1.12$), “Ailemiz, bir sorunu çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır” ifadesine zayıf ($2,63 \pm 1.15$), “Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz” ifadesine zayıf ($2,93 \pm 1.08$), “Ailede her türlü sorunun üstesinden gelebiliriz” ifadesine orta ($3,10 \pm 0,99$), “Sorunlarımızı çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız” ifadesine orta

(3,07± 1,04) düzeyde katılmaktadır. Daha açık bir ifade ile katılımcıların çoğunluğu günlük hayatlarındaki sorunların hemen hepsini aile içinde halledemediklerini ifade ederken, ancak ailede her türlü sorunun üstesinden gelebileceklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 8: İletişim Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen Katılıyorum		Büyük Ölçüde Katılıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	n	%	n	%	n	%	n	%		
	Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenini bilir	98	32.67	82	27.33	74	24.67	46		
Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir	161	53.67	70	23.33	32	10.67	37	12.33	3.18	1.05
Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler	93	31.00	72	24.00	94	31.33	41	13.67	2.72	1.05
Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz	185	61.67	59	19.67	32	10.67	24	8.00	3.35	.96
Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir	83	27.67	59	19.67	94	31.33	64	21.33	2.54	1.11
Evde genellikle söylediklerimizle söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır	117	39.00	82	27.33	48	16.00	53	17.67	2.88	1.12
Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzür	124	41.33	89	29.67	60	20.00	27	9.00	3.03	.99
Sinirlenince birbirimize küseriz	130	43.33	96	32.00	26	8.67	48	16.00	3.03	1.08
Aile içinde birisi, hoşlandığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz	150	50.00	72	24.00	56	18.67	22	7.33	3.17	.98

Tablo 8’de görüldüğü üzere bireylerin iletişim alt boyutuna ilişkin “Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenini bilir” ifadesine zayıf ($2,77 \pm 1,07$), “Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir” ifadesine orta ($3,18 \pm 1,05$), “Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler” ifadesine zayıf ($2,72 \pm 1,05$), “Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz” ifadesine orta ($3,35 \pm 0,96$), “Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir” ifadesine zayıf ($2,54 \pm 1,11$), “Evde genellikle söylediklerimizle söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır” ifadesine zayıf ($2,88 \pm 1,12$), “Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler” ifadesine zayıf ($2,72 \pm 1,05$), “Evde birbirimize karşı açık

sözlüyüzdür” ifadesine orta ($3,03 \pm 0,99$), “Sinirlenince birbirimize küseriz” ifadesine orta ($3,03 \pm 1,08$), “Aile içinde birisi, hoşlandığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz” ifadesine orta ($3,17 \pm 0,98$) düzeyde katılmaktadır. Başka bir ifade ile katılımcılar aile bireylerinden birinin üzgün olduğunda diğerlerinin çoğunlukla bunun sebebini bilmediğini, ancak aile içinde birinin hoşlanılan bir şey yaptığında ona bunu açıkça söylediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 9: Roller Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen		Büyük Ölçüde		Biraz		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler	148	49.33	104	34.67	26	8.67	22	7.33	3.26	.90
Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varamayız	146	48.67	93	31.00	37	12.33	24	8.00	3.20	.94
Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız	148	49.33	72	24.00	60	20.00	20	6.67	3.16	.97
Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur	122	40.67	83	27.67	35	11.67	60	20.00	2.89	1.15
Gelirimiz(ücret,maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor	27	9.00	14	4.67	40	13.33	219	73.00	1.50	.94
Ailemizde, herbirimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır	162	54.00	57	19.00	54	18.00	27	9.00	3.18	1.03
Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz	162	54.00	80	26.67	20	6.67	38	12.67	3.22	1.03
Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız	83	27.67	58	19.33	62	20.67	97	32.33	2.42	1.20
Evde birinden birşey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir	58	19.33	103	34.33	62	20.67	77	25.67	2.47	1.07
Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez	111	37.00	97	32.33	39	13.00	53	17.67	2.89	1.09
İşimize(Okulumuza)yetişmekte güçlük çekiyoruz	183	61.00	55	18.33	28	9.33	34	11.33	3.29	1.04

Tablo 9’da görüldüğü üzere bireylerin roller alt boyutuna ilişkin “Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler” ifadesine orta ($3,26 \pm 0,90$), “Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varamayız” ifadesine orta ($3,20 \pm 0,94$), “Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız” ifadesine orta ($3,16 \pm 0,97$), “Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur” ifadesine zayıf ($2,89 \pm 1,15$), “Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor” ifadesine zayıf ($1,50 \pm 0,94$), “Ailemizde, her

birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır” ifadesine orta (3,18± 1,03), “Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz” ifadesine orta (3,22 ± 1.03), “Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız” ifadesine zayıf (2,42 ± 0,99), “Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir” ifadesine zayıf (2,47 ± 1,07), “Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez” ifadesine zayıf (2,89±1,09), “İşimize(Okulumuza)yetişmekte güçlük çekiyoruz” ifadesine orta (3,29±1,04), düzeyde katılmaktadır. Katılımcıların çoğu gelirlerinin ailenin ihtiyaçlarını karşılamaya yettiğini ve yine katılımcıların büyük çoğunluğu işlerine ya da okullarına yetişmekte güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 10: Duygusal Tepki Verebilme Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen		Büyük Ölçüde		Biraz		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız	179	59.67	70	23.33	27	9.00	24	8.00	3.35	.94
Ailede bazılarımız duygularımızı belli etmeyiz	74	24.67	106	35.33	53	17.67	67	22.33	2.62	1.09
Aile içinde birbirimize sevgimizi gösteremeyiz	209	69.67	50	16.67	14	4.67	27	9.00	3.47	.94
Ailemizde sevgi, şefkat gibi duygular ikinci plandadır	205	68.33	45	15.00	24	8.00	26	8.67	3.43	.96
Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz	146	48.67	87	29.00	39	13.00	28	9.33	3.17	.98
Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz	83	27.67	52	17.33	70	23.33	95	31.67	2.41	1.20

Tablo 10’da görüldüğü üzere bireylerin duygusal tepki verebilme alt boyutuna ilişkin “Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız” ifadesine orta (3,35 ±0,94), “Ailede bazılarımız duygularımızı belli etmeyiz” ifadesine zayıf (2,62±1,09), “Aile içinde birbirimize sevgimizi gösteremeyiz” ifadesine yüksek (3,47 ± 0,94), “Ailemizde sevgi, şefkat gibi duygular ikinci plandadır” ifadesine orta (3,43±0,96), “Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz” ifadesine orta (3,17 ±0,98), “Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır” ifadesine orta (3,18± 1,03),

“Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz” ifadesine zayıf ($2,41 \pm 1,20$) düzeyde katılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu ailelerinde sevgi, şefkat gibi duyguların ikinci planda olduğunu ve ağlamak istediklerinde aile içerisinde çekinmeden rahatlıkla ağlayamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 11: Gereken İlgiyi Gösterebilme Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen		Büyük Ölçüde		Biraz		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler	33	11.00	56	18.67	79	26.33	132	44.00	1.97	1.03
Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylendiğinde sizi dinlerler	173	57.67	68	22.67	22	7.33	37	12.33	3.26	1.04
Bizim ailede herkes kendini düşünür	21	7.00	17	5.67	48	16.00	214	71.33	1.48	.89
Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız	93	31.00	86	28.67	50	16.67	71	23.67	2.67	1.15
Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz	188	62.67	44	14.67	31	10.33	37	12.33	3.28	1.07
Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterirler	222	74.00	29	9.67	17	5.67	32	10.67	3.47	1.00
Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz	75	25.00	91	30.33	63	21.00	71	23.67	2.57	1.11

Tablo 11’de görüldüğü üzere bireylerin gereken ilgiyi gösterebilme alt boyutuna ilişkin “Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler” ifadesine zayıf ($1,97 \pm 1,03$), “Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylendiğinde sizi dinlerler” ifadesine orta ($3,26 \pm 1,04$), “Bizim ailede herkes kendini düşünür ” ifadesine zayıf ($1,48 \pm 0,89$), “Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız” ifadesine zayıf ($2,67 \pm 1,15$), “Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz” ifadesine orta ($3,28 \pm 1,07$), “Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterirler” ifadesine orta ($3,47 \pm 1,00$), “Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz” ifadesine zayıf ($2,57 \pm 1,11$), düzeyde katılmaktadır. Daha açık bir ifade ile katılımcıların çoğunluğu ailelerinde

herkesin kendini düşünmediğini ve ailelerinde sadece çıkarları olduğunda birbirlerine ilgi gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 12: Davranış Kontrolü Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen		Büyük Ölçüde		Biraz		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Ailemizde acil bir olsa, şaşırıp kalırız	124	41.33	99	33.00	36	12.00	41	13.67	3.02	1.04
Evde herkes başına buyruktur	41	13.67	29	9.67	71	23.67	159	53.00	1.84	1.07
Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz	137	45.67	105	35.00	32	10.67	26	8.67	3.18	.94
Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz	259	86.33	18	6.00	8	2.67	15	5.00	3.74	.74
Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir	89	29.67	63	21.00	88	29.33	60	20.00	2.60	1.11
Ailemizde hiçbir kural yoktur	207	69.00	48	16.00	20	6.67	25	8.33	3.46	.94
Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz	155	51.67	56	18.67	36	12.00	53	17.67	3.04	1.16
Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir	145	48.33	76	25.33	33	11.00	46	15.33	3.07	1.10
Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı, aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir	93	31.00	62	20.67	82	27.33	63	21.00	2.62	1.13

Tablo 12’de görüldüğü üzere bireylerin davranış kontrolü alt boyutuna ilişkin “Ailemizde acil bir olsa, şaşırıp kalırız” ifadesine orta (3,02 ±1,04), “Evde herkes başına buyruktur ” ifadesine zayıf (1,84±1,07), “Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz” ifadesine orta (3,18± 0,89), “Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz” ifadesine yüksek (3,74±0,74), “Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir” ifadesine zayıf (2,60±1,11), “Ailemizde hiçbir kural yoktur” ifadesine orta (3,46 ±0,94), “Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz” ifadesine orta (3,04± 1.16), “Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir” ifadesine orta (3,07±1,10), “Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı, aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir” ifadesine zayıf (2,62±1,13) düzeyde katılmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu evlerindeki banyo ve tuvaletin bir türlü temiz durmadığını ve evde herkesin başına buyruk olmadığı konusunda yüksek inanca sahiptirler.

Tablo 13: Genel İşlevler Boyutuna İlişkin Frekans Tablosu

	Aynen		Büyük Ölçüde		Biraz		Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	Katılıyorum		Katılıyorum		Katılıyorum					
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Ailece ev dışında program program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız	162	54.00	94	31.33	18	6.00	26	8.67	3.31	.92
Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz	177	59.00	69	23.00	38	12.67	16	5.33	3.36	.90
Evde dertlerimizi, üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz	130	43.33	96	32.00	34	11.33	40	13.33	3.05	1.04
Ailemiz üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar	154	51.33	70	23.33	44	14.67	32	10.67	3.15	1.03
Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırsınız	166	55.33	72	24.00	28	9.33	34	11.33	3.23	1.02
Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz	111	37.00	79	26.33	63	21.00	47	15.67	2.85	1.09
Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz	176	58.67	85	28.33	15	5.00	24	8.00	3.38	.90
Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırsınız	171	57.00	85	28.33	27	9.00	17	5.67	3.37	.87
Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur	162	54.00	80	26.67	29	9.67	29	9.67	3.25	.98
Aile içinde, herhangi bir sorunun nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz	110	36.67	75	25.00	78	26.00	37	12.33	2.86	1.05
Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz	181	60.33	59	19.67	21	7.00	39	13.00	3.27	1.06
Aile içinde birbirimize güvenirsiniz	184	61.33	68	22.67	29	9.67	19	6.33	3.39	.90

Tablo 13'te görüldüğü üzere bireylerin genel işlevler alt boyutuna ilişkin "Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız" ifadesine orta ($3,31\pm 0,92$), "Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz" ifadesine orta ($3,36\pm 0,90$), "Evde dertlerimizi, üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz" ifadesine orta ($3,05\pm 1,04$), "Ailemiz üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar" ifadesine orta ($3,15\pm 1,03$), "Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırsınız" ifadesine orta ($3,23\pm 1,02$), "Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz" ifadesine zayıf ($2,85\pm 1,09$), "Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz" ifadesine orta ($3,38\pm 0,90$), "Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırsınız" ifadesine orta ($3,37\pm 0,87$), "Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur" ifadesine orta ($3,25\pm 0,98$), "Aile içinde, herhangi bir sorunun nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz" ifadesine zayıf ($2,86\pm 1,05$), "Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz" ifadesine orta ($3,27\pm 1,06$) ve "Aile içinde birbirimize

güveniriz” ifadesine orta (3,39±0,90) düzeyde katılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu aile içerisinde birbirlerine güvendiklerini ve aile içinde duygularını birbirlerine açıkça söyleyemediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 14: Güvenilirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	N
Problem Çözme	0.744	6
İletişim	0.666	9
Roller	0.620	11
Duygusal Tepki Verebilme	0.803	6
Gereken İlgiyi Gösterebilme	0.922	7
Davranış Kontrolü	0.858	9
Genel İşlevler	0.785	12
Aile değerlendirme Ölçeği	0.913	60

Tablo 14’te örneklem grubuna uygulanan anket sorularının güvenilirlik analizi sonucunda problem çözme alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,744 ve oldukça güvenilir, iletişim alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,666 ve oldukça güvenilir, roller alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,620 ve oldukça güvenilir, duygusal tepki verebilme alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,803 ve yüksek derecede güvenilir, gereken ilgiyi gösterebilme alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,922 ve yüksek derecede güvenilir, davranış kontrolü alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,858 ve yüksek derecede güvenilir, genel işlevler alt boyutuna ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,785 ve oldukça güvenilir ve genel olarak aile değerlendirme ölçeğine ait Cronbach’s Alpha (α) = 0,913 ve yüksek derecede güvenilir olarak bulunmuştur. Bulunan bu sonuca göre bilgi toplama aracında kullanılan soruların geçerlilik ve güvenilirlik test sınavında oldukça güvenilir bulunmuş ve geçerliliği ispatlanmıştır

Tablo 15: Cinsiyete Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması

	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Aile İçi Mutluluk Yüzdesi	Bayan	141	83.411	21.2314	-.365	.715
	Bay	159	84.279	19.9821		
TEOG Net	Bayan	141	95.78	21.927	-.50	.960
	Bay	159	95.91	21.306		

Tablo 15’te görüldüğü üzere ankete katılan bireylerin cinsiyet değişkeni ile aile içi mutluluk yüzdesi arasında farklılığın olup olmadığının sınanması için t-testinden faydalanılmıştır. T testi sonuçları $t = -0,365$ ve olasılık değeri $p = 0,715 > 0,05$ olarak hesaplanmıştır. Olasılık değerinin anlamlılık derecesi $0,05$ ’ten büyük olması sebebi ile cinsiyet değişkeni ile aile içi mutluluk yüzdesi arasında istatistiksel olarak bir anlamlılık yoktur. TEOG başarı durumu ile ilişkiye bakıldığında ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, cinsiyet gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. ($t = -0,50$; $p = 0,960 > 0,05$). Diğer bir ifade ile cinsiyet ile aile içi mutluluk arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 16: Anne Mesleğine Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması

		n	\bar{X}	SS	Std. Hata	F	p	FARK
Aile İçi Mutluluk Yüzdesi	Ev Hanımı	200	83.367	21.1508	1.4956	.345	.845	
	Emekli	3	90.000	10.0000	5.7735			
	Esnaf	3	94.667	4.5092	2.6034			
	İşçi	35	83.486	22.7083	3.8384			
	Memur	59	84.949	18.0358	2.3481			
	TOPLAM	300	83.871	20.5486	1.1864			
TEOG Net	1)Ev Hanımı	200	91.98	22.769	1.610	6.814	.000	5>1,
	2)Emekli	3	101.33	25.423	14.678			(p=.000)
	3)Esnaf	3	111.33	10.786	6.227			5>4,
	4)İşçi	35	96.63	15.473	2.615			(p=.017)
	5)Memur	59	107.44	15.783	2.055			
	TOPLAM	300	95.85	21.564	1.245			

Tablo 16’da görüldüğü üzere aile içi mutluluk yüzdesi puanları ortalamalarının anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda anne meslek grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. (F=0,345; p=0,845 > 0.05). Başka bir ifade ile anne mesleğinin aile içi mutluluk düzeyi ile arasında bir ilişki yoktur.

TEOG başarı durumu puanları ortalamalarının anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda anne meslek grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. (F=6,814; p=0,000 < 0.05). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda memur ile ev hanımı meslek grupları arasında memur meslek grubu lehine (p=0,000< 0.05), işçi meslek grubu ile memur meslek grubu arasında memur meslek grubu lehine istatistiksel olarak (p=0,017 < 0.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer bir deyişle anne mesleği ile

TEOG başarı düzeyi arasında bir ilişki bulunmuştur. Buna göre annesi memur olan çocukların TEOG başarı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 17: Baba Mesleğine Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması

		n	\bar{X}	SS	F	p	FARK
Aile İçi Mutluluk Yüzdesi	İşsiz	22	82.136	18.6632	.120	.975	
	Emekli	12	86.333	15.1017			
	Esnaf	67	83.493	21.9644			
	İşçi	98	83.529	22.2950			
	Memur	101	84.540	19.0176			
	TOPLAM	300	83.871	20.5486			
TEOG Net	1)İşsiz	22	91.73	28.483	.4364	.002	
	2)Emekli	12	91.50	20.116			5>3,
	3)Esnaf	67	93.15	21.597			p=.028
	4)İşçi	98	91.83	19.791			5>4,
	5)Memur	101	102.95	20.250			p=.002
	TOPLAM	300	95.85	21.564			

Tablo 17’de görüldüğü üzere aile içi mutluluk yüzdesi puanları ortalamalarının baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda baba meslek grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. (F=0,120; p=0,975 > 0.05). Daha açık bir ifade ile baba mesleğinin aile içi mutluluk düzeyi ile bir ilişki bulunamamıştır.

TEOG başarı durumu puanları ortalamalarının baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda baba meslek grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. (F=4,364; p=0,002 < 0.05). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda memur ile esnaf meslek grupları arasında memur meslek grubu lehine (p=0,028< 0.05), işçi meslek grubu ile memur

meslek grubu arasında memur meslek grubu lehine istatistiksel olarak ($p=0,002 < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer bir ifade ile anne mesleğinde olduğu gibi baba mesleği de çocukların TEOG başarı puanları arasında etkilidir. Babası memur olanların TEOG başarı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 18: Gelire Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması

		n	\bar{X}	SS	F	p	FARK
Aile İçi Mutluluk Yüzdesi	1)100 TL ve altı	11	76.182	30.4001	1.117	.349	
	2)1001-2000 TL	50	88.018	16.0399			
	3)2001-3000 TL	51	83.135	15.4820			
	4)3001-4000 TL	37	85.838	21.0588			
	5)4001 TL ve üzeri	139	82.579	22.7324			
	TOPLAM	288	83.796	20.7039			
TEOG Net	1)100 TL ve altı	11	86.73	30.679	6.688	.000	2<5, p=.000
	2)1001-2000 TL	50	84.78	23.276			
	3)2001-3000 TL	51	91.96	19.737			
	4)3001-4000 TL	37	96.62	19.932			
	5)4001 TL ve üzeri	139	101.24	20.079			
	TOPLAM	288	95.59	21.866			

Tablo 17’de görüldüğü üzere aile içi mutluluk yüzdesi puanları ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda gelir grup

ortalamları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=1,117$; $p=0,349 > 0.05$). Açık bir ifade ile ailenin gelir durumu ile aile içi mutluluk düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır.

TEOG başarı durumu puanları ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda gelir grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($F=6,688$; $p=0,000 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda 1001-2000 TL ile 4001 TL ve üzeri gelir grupları arasında 4001 TL ve üzeri gelir grubu lehine istatistiksel olarak ($p=0,000 < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Aile gelir durumu ile TEOG başarı puanları arasında bir ilişki vardır. Aylık gelirleri 4001 TL ve üzerinde olan ailelere sahip çocukların TEOG başarı puanları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 19: Kardeş Sayısına Göre Aile İçi mutluluk ve TEOG net düzeyi karşılaştırması

		n	\bar{X}	SS	F	p
Aile İçi Mutluluk Yüzdesi	1)1-2 Kardeş	162	85.740	17.3733	1/572	.209
	2)3-4 Kardeş	119	82.003	22.9435		
	3)5 Kardeş ve üzeri	19	79.632	28.1054		
	Total	300	83.871	20.5486		
TEOG Net	1)1-2 Kardeş	162	97.93	18.880	1.781	.170
	2)3-4 Kardeş	119	93.03	24.439		
	3)5 Kardeş ve üzeri	19	95.79	23.004		
	Total	300	95.85	21.564		

Tablo 19'da görüldüğü üzere aile içi mutluluk yüzdesi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda gelir grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı

bulunmamıştır. ($F=1,572$; $p=0,209 > 0.05$). Yapılan analiz sonucunda kardeş sayısının aile içi mutluluk düzeyi ile arasında bir ilişki bulunamamıştır.

TEOG başarı durumu puanları ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda gelir grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=1,781$; $p=0,170 > 0.05$). Kardeş sayısı ile TEOG başarı puanları arasında da anlamlı bir ilişki yoktur. Diğer bir ifade ile kardeş sayısı TEOG başarı puanını etkilememektedir.

Tablo 20: Problem Çözme boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	Model		
	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	89.74	5.229		17.165	.000	.005	1.442	.231
Problem Çözme	2.106	1.754	.069	1.201	.231			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: Problem Çözme								

Tablo 20’de görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin problem çözme alt boyutu skorunun TEOG başarı durumu puanları üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan Basit doğrusal Regresyon analizi sonucunda puanlar arasında herhangi bir anlamlı neden sonuç ilişkisi tespit edilememiştir. ($\beta=0,69$; $p=0,231 > 0.05$) Diğer bir ifadeyle problem çözme skorunun TEOG neti üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 21: İletişim boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar	Standart Katsayılar	t	p	Model
-------	-----------------------------	---------------------	---	---	-------

	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	81.048	6.843		11.844	.000	.016	4.835	.029
İletişim	4.994	2.271	.126	2.199	.029			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: İletişim								

Tablo 21’de görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin iletişim alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda iletişim boyutunun skoru ile TEOG neti üzerinde olan pozitif yönlü 0,126 düzeyindeki etkisi anlamlı bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle iletişim boyutunun TEOG neti üzerinde etkisi vardır. TEOG netinde meydana gelen değişimin 0.016 sı iletişim boyutu skoru ile açıklanmaktadır ($\beta=0,126$; $p=0,029 < 0.05$)

Tablo 22: Roller boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	Model		
	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	86.155	7.832		11.000	.000	.005	1.571	.211
Roller	3.386	2.702	.072	1.253	.211			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: Roller								

Tablo 22’de görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin roller alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan neden sonuç ilişkisi bulunamamıştır. Diğer bir ifadeyle Roller

boyutu skorunun TEOG neti üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. ($\beta=0,072$, $p=0,211 > 0.05$) düzeyinde anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 23: Duygusal Tepki Verebilme boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	Model		
	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	75.609	6.264		12.070	.000	.035	10.852	.001
Duygusal Tepki	6.581	1.998	.187	3.294	.001			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: Duygusal Tepki								

Tablo 23’de görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin duygusal tepki alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $\beta=0,072$; düzeyinde pozitif yönlü anlamı bir neden sonuç ilişkisi tespit edilmiştir. ($p=0,001 < 0.05$) Aile değerlendirme ölçeği alt boyutu olan duygusal tepki düzeyi TEOG netinde meydana gelen toplam varyansın %3,5’ini açıklamaktadır.

Tablo 24: Gereken İlgiyi Gösterme boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	Model		
	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	69.535	7.586		9.167	.000	.040	12.352	.001
Gereken İlgiyi Gösterme	9.854	2.804	.199	3.514	.001			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: Gereken İlgiyi Gösterme								

Tablo 24’de görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin gereken ilgiyi gösterme alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda gereken ilgi boyutunun TEOG neti üzerinde $\beta=0,199$; düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir ($p=0,001 < 0.05$). Başka bir ifade ile ailede daha çok ilgilenilen çocukların TEOG başarıları daha yüksektir.

Tablo 25: Davranış Kontrolü boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	Model		
	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	64.782	9.352		6.927	.000	.036	11.226	.001
İş Prosedürü	10.526	3.142	.191	3.351	.001			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: Davranış Kontrolü								

Tablo 25’de görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin davranış kontrolü alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda Davranış kontrolü boyutunun TEOG neti üzerinde $\beta=0,191$; düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. ($p=0,001 < 0.05$). Aile

değerlendirme ölçeği alt boyutu olan davranış kontrolü TEOG netinde meydana gelen toplam varyansın %3,6'sını açıklamaktadır.

Tablo 26: Genel İşlevler boyutunun TEOG Net Düzeyine Etkisi

Model	Standart Olmayan Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	Model		
	B	Std. Hata	Beta			R ²	F	p
Sabit	88.435	6.575		13.450	.000	.004	1.318	.252
İş Prosedürü	2.312	2.014	.066	1.148	.252			
Bağımlı Değişken: TEOG Net Düzeyi								
Bağımsız Değişken: Genel İşlevler								

Tablo 26'da görüldüğü üzere, aile değerlendirme ölçeğinin genel işlevler alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda genel işlevler boyutunun TEOG neti üzerinde $\beta=0,066$; düzeyinde olan etkisi anlamlı değildir ($p=0,252 > 0.05$). Diğer bir ifadeyle Genel işlevler boyutunun TEOG neti üzerinde bir etkisi yoktur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada aile içi mutluluğun öğrencilerin başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu inceleme TEOG sınavına giren ortaokul 8.sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Okul başarısı ölçütü olarak da TEOG sınavından alınan netler dikkate alınmıştır. Araştırmanın genel sonuçları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Araştırmaya 141'i bayan, 159'u bay toplam 300 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin annesi ev hanımı olanların sayısı 200, annesi çalışanların sayısı ise 100'dür. Diğer bir ifade ile annesi çalışmayanların ya da ev hanımı olanların oranı daha fazladır. Babası çalışmayanların sayısı ise 22'dir. Babası esnaf, emekli, işçi ya da memur olanların sayısı ise 278'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin ortalama geliri 4000 TL ve üzeri olanların sayısı oldukça fazladır (139 kişi % 48,26). Katılımcıların kardeş sayısı incelendiğinde çoğunluğun 1-2 kardeşe (% 54,00) sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile aile içi mutluluk yüzdesi arasında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmamıştır. TEOG başarı durumu ile ilişkiye bakıldığında ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Aile içi mutluluk değişkeni ile anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Memur ile ev hanımı meslek grupları arasında memur meslek grubu lehine, işçi meslek grubu ile memur meslek grubu arasında memur meslek grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anneleri memur olan öğrencilerin aile içi mutluluk düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Baba mesleği memur ile esnaf olan öğrencileri arasında memur meslek grubu lehine, işçi meslek grubu ile memur meslek grubu arasında memur meslek grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Buna göre babası memur olan öğrencilerin başarıları yüksek bulunmuştur.

TEOG başarı durumu puanları ortalamalarının gelir değişkenine göre gelir grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Aylık gelirleri 4000 TL ve üzeri olan ailelerin çocuklarının daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile içi mutluluk yüzdesi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Aile değerlendirme ölçeğinin problem çözme alt boyutu skorunun TEOG başarı durumu puanları üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan Basit doğrusal Regresyon analizi sonucunda puanlar arasında her hangi bir anlamlı neden sonuç ilişkisi tespit edilememiştir. Diğer bir ifadeyle problem çözme skorunun TEOG neti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Aile değerlendirme ölçeğinin iletişim alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda iletişim boyutunun skoru ile TEOG neti üzerinde olan pozitif yönlü 0,126 düzeyindeki etkisi anlamlı bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle iletişim boyutunun TEOG neti üzerinde etkisi vardır.

Aile değerlendirme ölçeğinin roller alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan neden sonuç ilişkisi bulunamamıştır. Diğer bir ifadeyle Roller boyutu skorunun TEOG neti üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Aile değerlendirme ölçeğinin duygusal tepki alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı bir neden sonuç ilişkisi tespit edilmiştir.

Aile değerlendirme ölçeğinin gereken ilgiyi gösterme alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda gereken ilgi boyutunun TEOG neti üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aile değerlendirme ölçeğinin davranış kontrolü alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda Davranış kontrolü boyutunun TEOG neti üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aile değerlendirme ölçeğinin genel işlevler alt boyutu ölçeğinden alınan puanlarla TEOG başarı durumu puanları arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan Regresyon analizi sonucunda genel işlevler boyutunun TEOG neti üzerinde olan etkisi anlamlı değildir. Diğer bir ifadeyle Genel işlevler boyutunun TEOG neti üzerinde bir etkisi yoktur.

Aile içi mutluluk düzeyinin TEOG Sınavı netleri üzerindeki etkisi tüm boyutlar açısından toplu değerlendirildiğinde, aile içi mutluluk ölçeği alt boyutlarının tamamı TEOG neti üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Aile içi mutluluk ölçeği alt boyutlarının TEOG neti üzerinde olan pozitif etkileri anlamlı olarak tespit edilmiştir. Aile içi mutluluk ölçeği yedi alt boyutun hepsinin TEOG neti üzerinde pozitif etkiye sahip olması ve dört boyutun anlamlı etkisinin olması bilgisinden hareketle aile içi mutluluğun TEOG sınav neti üzerinde pozitif bir etki yarattığını söylemek mümkün olabilir. Diğer bir ifadeyle aile içi mutluluk düzeyi bir öğrencinin TEOG sınav net düzeyinin artış göstereceği söylenebilir.

Araştırmanın sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunabilmek mümkündür;

Araştırma daha büyük bir örneklem grubu ile tekrarlanabilir.

Araştırma TEOG sınavı dışında Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) için de uygulanabilir.

Araştırmada sadece genel sınavların dışında ders notları (karne notları) açısından da değerleme yapılabilir.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda TEOG başarı sı ile farklı değişkenler incelenebilir. Örneğin; göç edip etmemeleri, anne babanın sağ veya ölü olması, ayrı veya birlikte yaşamaları, çekirdek aile ya da kalabalık aile olma durumları vb.

KAYNAKÇA

- Alıcıgüzel, İ. (1998), *Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Alpaydın, Y. ve Canel A. N. (2013). *Aile Eğitimi Programları Üzerine Notlar*, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bacanlı, H. (2005), *Sosyal Beceri Eğitimi*, 2.Basım, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Barnes, N. and Olson, D.(1985) Parent-adolescent Communication And The Circumplex Model. *Child Development*. 56, 438-447.
- Beavers, W. R. and Hampson, R. B. (2000). The Beavers Systems Model Of Family Functioning. *Journal of Famil Therapy*. 22, 128-143.
- Brody G. H, Stoneman Z, MacKinnon C. (1985). "Role Relationships and Behavior among Preschool-aged and School-aged Sibling Pairs". *Developmental Psychology*. 21,124-129
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*. Ankara: Özgüneliş Matbaası.
- Bulut, I. (1993). *Ruh Sağlığının Aile İşlevlerine Etkisi*. Ankara: Başbakanlık Kadın Ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Cansız, E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, SDÜ Sos. Bil. Enst. İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Celep, C. (2008), *Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama* (3. Baskı), Ankara: A

Pagem Akademi.

Cui, M., Donnellan, M.B., Conger, R. D. (2007). Reciprocal Influences Between Parents' Marital Problems and Adolescent Internalizing and Externalizing Behavior. *Developmental Psychology*. 43 (6) S: 1544-1552.

Çağan, K. (2011). *Ailenin işlevleri*. (Ed: E. Yıldırım, K. Canatan), İstanbul: Açılım Kitap.

Çağdaş, A. (2003). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Çakır, N. (2002) *Çalışan Ailenin Aile İçi Problemleri*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Demirtaş, S. (2011). Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dökmen, Ü. (1994). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dönmezer, İ. (1999) *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dunn, J. (1992). "Sisters and Brothers: Current Issues in developmental Research". *Children's Sibling Relationships: Developmental and Clinical Issues*, 1-18.

Dunn, J. (1993). *Young Children's Close Relationships: Beyond Attachment*. Sage Publications. Inc.

Duvall, E. M. (1957) *Family Development*. J.B Lippincott Company

Dwairy, M. (2010). Parental Acceptance-Rejection: a Fourth Cross-Cultural Research on Parenting and Psychological Adjustment of Children. *Journal of Child and Family Studie.* ,19,3 0-3 5.

Epstein, N., Baldwin, L. and Bishop, D. (1983). The McMaster family assesment device. *Journal of Marital and Family Therapy*. 9 (2), 171-180.

Fallon, B. J. and Bowles, T. V. (1997). The Effect Of Structure And Family Functioning On Adolescents' Perceptions Of Intimate Time Spent With Parents, Siblings, And Peers. *Journal Of Youth And Adolescence*. 26 (1), 25- 43.

Friedman, M. M, (1981). *Family Nursing: Theory and Assesment*, New York: Appleton-Century-croft.

Gökcan, K., (2015), Anne-Baba ve Çocuklar Arasında İletişim, <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/annebabailetisim.htm> (Erişim Tarih: 01.06.2015).

Gülerce, A. (2007). *Dönüşümsel Aile Modeli ve Türkiye 'de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri* (2. Basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Günalp, A. (2007). Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray İli Örneği), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Hacıoğlu, F., Alkan, C., (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları*, Ankara: Alkım Yayınevi.

Hatun, O. (2012). Anne Babası Boşanmış İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Algıladıkları Aile İşlevlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02c.pdf> (Erişim Tarih: 01.06.2015).

http://www.turkcebilgi.net/kitap-ozetleri/o/okul-basarisindan-hayat-basarisina-18653_3.html (Erişim Tarih: 01.06.2015).

İşıkkhan, V. (2005) *Engelli Çocuğa Sahip Anne ve Babalarda Depresyon*. Ankara: Şefkat Matbaacılık.

İşmen, E. (2004). Duygusal Zekâ Ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7 (11), 55-61.

Kabasakal, Ö. (1991). *Aile Eğilimleri*. Nabi Avcı ve diğer. (Yay. Kurulu), *Türkiye Aile Yıllığı* (s.9-34) Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Kalyencioğlu, D. ve Kutlu, Y. (2010). Ergenlerin Aile İşlevi Algılarına Göre Uyum Düzeyleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 18 (2) S: 56-62.

Kasatura, İ. (2001) *Okul Başarısından Hayat Başarısına*. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Keskin, Ü. G. ve Orgun, F. (2006). Öğrencilerin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyleri İle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 1, 93-97.

Koç, G. (2006). *Sosyal Öğretime Kuramı*. (Der: A. Ulusoy) Gelişim ve Öğrenme (207-243). Ankara: Anı Yayıncılık.

Leslie, G.R. (1982). *The Family Social Context*, Oxford University Press.

Mcgoldrick, M. (1989) Women and The Family Life. *The Changing Life Cycle* Atlanta: Second Edition.

Mete, B. (2005). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Empati Becerileri İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Miller, I.W., Ryan, C.E., Keitner, G.I., Bishop, D.S., Epstein, N.B. (2000). The McMaster Approach to Families: Theory, Assessment, Treatment And Research. *Journal of Family Therapy*. 22: 168-189.

Manongdo, j. A., Garcia, J. I. R.: (2007) Mothers' Parenting Dimensions and Adolescent Externalizing and Internalizing Behaviors in a Low-Income, Urban Mexican American Sample. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 36 (4), 593-604.

Oğuzkan, A. F., (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ökte, M. (2001). Ergenlerde İçe Dönüklük - Dışa Dönüklük Kişilik özelliği ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Örgün, S. K. (2000). Anne Baba Tutumları İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Otlu, B. M. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri ve Aile İşlevleri: Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 S: 30-35.

Özatça, A. (2009). Ergenlerde Sosyal Ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İşlevleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özçelik, D. A. (1998). *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

Özgüven, E. İ. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.

Parsons T. (1955), *Family Socialisation and Interaction Process*. New York: Free Press.

Pesechian, N. (1999), *Pozitif Aile Terapisi*, İstanbul: Beyaz Yayınları.

Resmi Gazete, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 27.08.2003, 25212

Ryan, C. E., Epstein, N. B., Keitner, G. T, Miller, I. W., Bishop, D. S. (2005) *Evaluating and Treating Families: The McMaster Approach*. Great Britian: Taylor & Francis Group.

Satir, V. (2001) *İnsan Yaratmak: Aile Terapisinin Başyapıtı*. İstanbul: Beyaz Yayınları.

Savi. F. (2008). 12-15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri ve Anne-Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi: Ailenin Toplumdaki Yeri*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Schroeder, V. M. & Kelley, M. L. (2010). Family Environment And Parent-Child Relationships As Related To Executive Functioning in Children. *Early Child Development And Care*. 180(1) S: 1285-1298.

Senemoğlu, N. (2004) *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi 9. Baskı.

Sertelin, Ç. (2003). Ebeveyn Tutumlarının Sosyokültürel Yapı Ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sheehan, G. (1997). "Adolescent Sibling Conflict: The Role of Parental Favouritism, Family Matters", 46, 37-39

Shulman, S. (1991). Close Relationships and Socioemotional Development. Nordwood, NJ: Ablex Pub. Corp.

Stormshack, E. A., Bellanti, C. J., ve Bierman, K. L, (1996) "The Quality of Sibling Relationships and The Development of Social Competence and Behavioural Control in Aggressive Children". *Developmental Psychology*, 32, 79, 89

şener, A. (2002) *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

şentürk, Ü. (2012). Parçalanmış Aile Çocuklarının Eğitimdeki Başarı/Başarısızlık Durumu (Malatya Örneği 2006), *Sosyal Politika Çalışmaları*, Yıl:12, Cilt:7, Sayı:29, ss.105-126.

Tatlılıoğlu, K. (2013). Beş Faktör Kişilik Kuramı Bağlamında Kişilik Kavramına Genel Bir Bakış, <http://acikerisim.bingol.edu.tr:8080/xmlui/handle/11472/213>, (21.11.2015).

T.C. Anayasası, 1982.

Tezcan, M. (2000). *Türk Ailesi Antropolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Topçugil, N. (2002). Ankara Defterdarlığı Gündüz Bakım Evine Devam Eden 3-6 Yaş Grubundaki Çocukların Aile İşlevselliğinin Değerlendirilmesi ve Aile İşlevlerinin Çocukların Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Gelişimleri Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türk Dil Kurumu (1988). *Türkçe Sözlük*. Türk Tarih Kurumu Basım Evi: Ankara.

Üçüncü, Y. (2001) *Aile İçi İlişkiler* . 1.Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu. H.Ü Aile Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını. Ankara: Can Matbaacılık.

Yavuz, Ç. & Akagündüz, N. (2004). *Çocuk olmak*. İstanbul: Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları.

Yavuzer, H. (1991). *Çocuk Psikolojisi* (6.basım). İstanbul: Remzi kitabevi.

Yavuzer, H. (1993) *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Zeybekoğlu, Ö., (2013), Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile, *Mediterranean Journal of Humanites*, 3(2), ss.297-328.

EKLER

AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyup, ailenize ne derece uyduğuna karar verdikten sonra, her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine X koyarak içtenlikle cevaplayınız. Önemli olan sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür.

CÜMLELER	Aynen Katlıyorum	Büyük Ölçüde Katlıyorum	Biraz Katlıyorum	Katılmıyorum
1- Ailece ev dışında program program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız	☐	☐	☐	☐
2- Günlük hayatımızdaki sorunların hemen hepsini aile içinde hallederiz	☐	☐	☐	☐
3- Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenini bilir	☐	☐	☐	☐
4- Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler	☐	☐	☐	☐
5- Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert edler	☐	☐	☐	☐
6- Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz	☐	☐	☐	☐
7- Ailemizde acil bir olsa, şaşırıp kalırız	☐	☐	☐	☐
8- Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varamayız	☐	☐	☐	☐
9- Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız	☐	☐	☐	☐
10- Gerekliğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız	☐	☐	☐	☐
11- Evde dertlerimizi, üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz	☐	☐	☐	☐
12- Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız	☐	☐	☐	☐
13- Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylendiğinde sizi dinlerler	☐	☐	☐	☐
14- Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir	☐	☐	☐	☐
15- Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur	☐	☐	☐	☐
16- Ailemiz üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar	☐	☐	☐	☐
17- Evde herkes başına buyruktur	☐	☐	☐	☐
18- Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler	☐	☐	☐	☐
19- Ailede bazılarımız duygularımızı belli etmeyiz	☐	☐	☐	☐
20- Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz	☐	☐	☐	☐
21- Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız	☐	☐	☐	☐
22- Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz	☐	☐	☐	☐
23- Gelirimiz(ücret,maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor	☐	☐	☐	☐

CÜMLELER	Aynen	Büyük Ölçüde	Biraz	Katılmıyorum
24- Ailemiz, bir sorunu çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır	☐	☐	☐	☐
25- Bizim ailede herkes kendini düşünür	☐	☐	☐	☐
26- Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz	☐	☐	☐	☐
27- Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz	☐	☐	☐	☐
28- Aile içinde birbirimize sevgimizi gösteremeyiz	☐	☐	☐	☐
29- Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir	☐	☐	☐	☐
30- Ailemizde, herbirimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır	☐	☐	☐	☐
31- Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinmeyiz	☐	☐	☐	☐
32- Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir	☐	☐	☐	☐
33- Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırsınız	☐	☐	☐	☐
34- Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz	☐	☐	☐	☐
35- Evde genellikle söylediklerimizle söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır	☐	☐	☐	☐
36- Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	☐	☐	☐	☐
37- Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz	☐	☐	☐	☐
38- Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz	☐	☐	☐	☐
39- Ailemizde sevgi, şefkat gibi duygular ikinci plandadır	☐	☐	☐	☐
40- Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız	☐	☐	☐	☐
41- Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur	☐	☐	☐	☐
42- Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterirler	☐	☐	☐	☐
43- Evde birbirimize karşı açık sözlüydür	☐	☐	☐	☐
44- Ailemizde hiçbir kural yoktur	☐	☐	☐	☐
45- Evde birinden birşey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir	☐	☐	☐	☐
46- Aile içinde, herhangi bir sorunun nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz	☐	☐	☐	☐
47- Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz	☐	☐	☐	☐
48- Bizim evde aklınıza gelen herşey olabilir	☐	☐	☐	☐
49- Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz	☐	☐	☐	☐

	Aynen	Büyük Ölçüde	Biraz	Katılmıyorum
50- Ailede her türlü sorunun üstesinden gelebiliriz	☐	☐	☐	☐
51- Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz	☐	☐	☐	☐
52- Sinirlenince birbirimize küseriz	☐	☐	☐	☐
53- Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez	☐	☐	☐	☐
54- Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz	☐	☐	☐	☐
55- Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında(yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı, aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir	☐	☐	☐	☐
56- Aile içinde birbirimize güveniriz	☐	☐	☐	☐
57- Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz	☐	☐	☐	☐
58- İşimize(Okulumuza)yetişmekte güçlük çekiyoruz	☐	☐	☐	☐
59- Aile içinde birisi, hoşlandığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkca söyleriz	☐	☐	☐	☐
60- Sorunlarımızı çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı ilk, orta ve lise eğitimini Samsun'da tamamlamıştır. Daha sonra Atatürk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden mezun olmuştur. Çeşitli okullarda rehber öğretmen ve idareci olarak görev yapmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

